

Emeklilikte Yaşa Takılanlar Problemi: Kuşakıçi Dayanışma ve Çatışma Perspektifinden Bir İçerik Analizi¹

Hasan ASLAN²

ORCID: 0000-0003-3935-4124

DOI: 10.54752/ct.1517560

Öz: Mart 2023'te 7438 sayılı yasa (*EYT Yasası*) yürürlüğe girmiş ve yalnızca Emeklilikte Yaşa Takılanları (*EYT'liler*) kapsamına almıştır. Yasaya göre bir çalışan 08/09/1999'da ilk defa sigortalı olup kesintisiz bir şekilde çalıştıysa kadın ise 38 erkek ise 43 yaşındayken emekli olabileceken; yasa kapsamına girmeyen ve 09/09/1999'da ilk defa sigortalı olduysa kadın ise 58, erkek ise 60 yaşında emekli olmaya hak kazanmaktadır. Bilindiği üzere sosyal güvenlik, dayanışma ilkesiyle bilinen bir kavramdır ve EYT yasası, yaşlılık aylığına hak kazanmada aynı yaş grubu içinde dahi önemli farklılıklar yaratmış olup bu çalışmanın konusunu, aynı yaş grubunda bulunan iki sigortalıdan birisinin işe giriş tarihine bağlı olarak yaşlı sayılması, diğerinin ise yaşlı sayılmaması oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, aynı yaş grubunda bulunanların EYT yasasına tepkilerini www.eksisozluk.com sitesinde yazılanlar üzerinden kuşak içi dayanışma ve çatışma perspektifinden açıklamaktır. Çalışmada; Ekşi Sözlük'te EYT hakkında yazılan 103 başlık içinden araştırma konusu üzerine açılan 10 başlık ve bu başlıklar içerisinde en beğenilen *giriş*ler (sözlükteki ifadesiyle "entry") içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analize göre başlıklar içerisinde ele alınan *giriş*lerin 85'i (%78,7'si) EYT yasasına karşıt bir görüş belirtmektedir. Yine analizde *giriş*ler, 10 ana tema ve 1

¹Bu makale, yazarı tarafından 14. Mülkiye Genç Sosyal Politikacılar Kongresi'nde sunulan "EYT'de Yaşa Takılanlar: Kuşakıçi Dayanışma ve Çatışma Perspektifinden Bir İçerik Analizi" adlı bildirisinin genişletilmiş halidir.

² Öğretim Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Bartın MYO, Sosyal Güvenlik Programı haslan@bartin.edu.tr

ASLAN, H., (2024) "Emeklilikte Yaşa Takılanlar Problemi: Kuşakıçi Dayanışma ve Çatışma Perspektifinden Bir İçerik Analizi", *Çalışma ve Toplum*, C.3, S. 1127-1166

öneri teması altında birleştirilmiştir. Bu analizde en çok ele alınan iki tema “kuşakıçi çatışma-dayanışma” ve “Adil/Adalet/Adaletsizlik/Eşitlik/Eşitsizlik/Hak/Haksızlık” temaları olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Emeklilikte Yaşa Takılanlar, EYT, Kuşakıçi Dayanışma, Kuşakıçi Çatışma, Eksişözlük

The Problem of Those Hindered From Retirement Due to Age A Content Analysis from the Intra-generational Solidarity and Conflict Perspective

Abstract: In March 2023, Law No. 7438 came into force, and the scope of the law is only those who hindered from retirement due to age condition (in Turkish abbreviation *EYT*). According to the law, if a person was insured for the first time on or before 08/09/1999 and worked uninterruptedly, that person can retire at the age of 38 for women and at 43 for men. On the other hand, the people who became insured for the first time on or after 09/09/1999 and who are not covered by the law are entitled to retire at 58 if they are women and 60 if they are men. As it is known, social security is a concept known for its principle of solidarity, and the *EYT Law* has created significant differences even within the same cohort in qualifying for an old-age pension. Therefore the subject of this study is that one of the two insured people in the same cohort is considered old depending on the date of first insurance, while the other is not considered old. In this context, the aim of the study is to explain the reactions of those in the same cohort to the EYT Law from the perspective of intra-generational solidarity and conflict through what is written on the www.eksisozluk.com. In this study, among the 103 titles written about EYT in Eksişözlük, 10 titles on the research topic and the most liked entries among these titles were examined by content analysis method. According to the analysis, 85 (78.7%) of the entries under the titles express an opinion against the EYT Law. Again, in the analysis, the entries were combined under 10 main themes and 1 suggestion theme. The two most discussed themes were "intra-generational conflict-solidarity" and "Fairness/Justice/Injustice/Equality/Inequality/Right".

Keywords: Those Hindered From Retirement Due To Age Condition, EYT, Intragenerational Solidarity, Intragenerational Conflict, Eksişözlük

Giriş

Sosyal güvenliğin en önemli prensiplerinden birisi dayanışma ilkesidir. Bu ilke, kuşaklar arasında olabileceği gibi kuşak içinde de söz konusudur. Aynı sosyal riske maruz kalabilecek bireylerin sosyal güvenlik sistemine katkıda bulunması ile aynı veya farklı kuşaklardaki bireylerin dayanışması sonucunda sosyal güvenlik hizmeti var olur. Zenginden yoksula, gençten yaşlıya, çalışandan işsizede sağlanan bu hizmet, dayanışma ilkesinin zedelenmesiyle zarar görebilir.

1999 Sosyal Güvenlik Reformu ile 08/09/1999 tarihi ve öncesinde sigortalı olanların emeklilikte kademeli bir yaş artışına tabi tutulmasının bir sonucu olarak kamuoyunda Emeklilikte Yaşa Takılanlar (kısaca EYT) sorunu olarak bilinen problem, EYT'lilerin "hak" arayış mücadelesinin sonucunda 3 Mart 2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 7438 sayılı kanun (EYT Yasası) ile çözüme ulaşmış gözükmektedir. Ancak yasanın yalnızca EYT'lileri kapsamaması, EYT'li olmayanlar tarafından tepkiyle karşılanmış olup 09/09/1999-30/04/2008 arasında ve 30/04/2008 sonrası sigortalı olanlara haksızlık yapıldığı öne sürülmüştür. Özellikle de bu çalışma kapsamına dahil edilen aynı yaş grubundan olup 09/09/1999 tarihi ve sonrasında sigortalı olanların tepkisi, yasanın aynı kuşak içinde dahi dayanışma ilkesini zedelediğini göstermektedir. Bu bağlamda çalışmanın konusunu EYT Yasasının kuşak içi dayanışma ve çatışma perspektifinden açıklamak oluşturmaktadır. Aynı doğrultuda araştırmanın amacı da EYT Yasasının sosyal güvenliğin temel prensiplerinden olan kuşak içi dayanışmayı zedeleyip zedelediği, bunun gerekçelerinin neler olduğunu tespit etmektir.

EYT sorunuyla ilgili literatürün; bu problemin ve çözüm yolunun sosyal güvenlik sistemi üzerindeki finansal yükü, gelir-gider dengesinin bozulması, aktif/pasif sigortalı dengesizliği ve siyasi popülizmin konuya ilgisi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak toplumun bütününe uzun yıllar boyunca ilgilendirecek olan EYT Yasasının toplumsal boyutuna değinen ampirik çalışma sayısı oldukça azdır. Bu çalışmada özellikle EYT sorununa toplumsal bir perspektifle yaklaşılarak bu boşluk bir nebze giderilmeye çalışılacaktır. Araştırmadaki ikinci özgün yan, sosyal güvenlikte dayanışma prensibinin çoğunlukla kuşaklar arasındaki dayanışmayı içermesi iken bu çalışmada kuşak içi dayanışma perspektifinden bakılmasıdır. Araştırmanın diğer bir özgün yanı, hızla değişen dünya düzeninde bireylerin kolaylıkla fikirlerini açıklama imkanı bulup geniş kesimlere ulaşabildikleri dijital ortamlardan birisi olan Ekşi Sözlük platformundan faydalanılmasıdır. Sözlük, diğer sosyal medya sitelerinin aksine kullanıcılarının çok daha anonim ve herkesin erişebileceği bir şekilde uzun metinler yazmasına imkan tanıyan; Türkiye'nin en eski interaktif dijital sözlüğü olup küresel çapta kullanıcısı olan Facebook ve Twitter gibi uygulamalardan daha eski bir kuruluş tarihine sahip köklü bir sitedir. Sözlükte yazılanlar, diğer sosyal medya mecralarındaki kısıtlamalara sahip olmayıp herkes tarafından okunabilmesine imkan tanımaktadır.

Çalışmada araştırma evrenini Ekşi Sözlük platformunda EYT Yasası hakkında 26-29 Aralık 2022 tarihleri arasında yasaya doğrudan kuşak içi dayanışma ve kuşak içi çatışma perspektifiyle yaklaştığı tespit edilen on *başlık* ve bu başlıklar içinde yer alan 1067 *giriş* oluşturmaktadır. 1067 *girişte* ise ağırlıklandırma yöntemiyle birlikte en beğenilen *giriş*lerden %10 örneklem alınacak olup yuvarlama yapılarak toplam 108 *giriş* analize tabi tutulacaktır.

Araştırmada hem nicel hem de nitel boyutu olan içerik analizi yöntemi kullanılacak olup nicel boyutta sıklık ve yönelim analizine başvurulacaktır. Nitel boyuttaysa okunan *giriş*lerin gerçek anlamları açıklanmaya çalışılacak ve *giriş*lerde bahsi geçen konulara bağlı olarak belirlenen temalar üzerinden yorumlanacaktır.

Çalışma giriş bölümü hariç beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkiye’de olağan yaşlılık aylığına hak kazanma şartlarından kısaca bahsedilecek ve ardından buna bağlı olarak EYT sorunu ve EYT Yasası hakkındaki literatüre değinilecektir. İkinci bölümde EYT’lilerin örgütlenmelerine değinilecek olup iki kaynak üzerinden açıklanacaktır. İlk olarak dernekleşme yoluyla örgütlenmede resmi veriler; ikinci olarak sosyal medya yoluyla örgütlenmede Facebook platformundaki *sayfa* ve *gruplar* dikkate alınacaktır. Takip eden bölümde yaşlılık sigortası ve dayanışma ilkesi üzerine literatürde yer alan teoriler ve ampirik çalışmalardan kısaca bahsedilecektir. Dördüncü bölümde araştırmanın saha bulguları ele alınacak olup sonuç bölümünde bulgular değerlendirilecek ve çözüm önerileri üzerine tartışılacaktır.

Türkiye’de Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Şartları ve EYT Sorunu

Yaşlılık aylığına hak kazanmada genel olarak belli bir yaşı doldurmuş olma, belli bir sigortalılık süresine sahip olma (staj süresi, bekleme süresi), belli bir süre prim ödemiş veya bildirmiş olma, işten ayrılmış olma ve aylık için başvuru yapma şartlarıdır (Güzel vd., 2012; Alper, 2020). Bu şartlar mevzuat değişikliğine bağlı olarak birlikte veya ayrı ayrı aranmaktadır. Öte yandan yaşlılık sigortası, Türkiye’de temelde üç sigortalı grubunda ele alınmaktadır (5510 sayılı kanun, m.4): (a) Hizmet akdiyle çalışanlar, (b) bağımsız çalışanlar ve (c) kamu görevlileri.

Bu üç sigortalı grubunda yaşlılık aylığına hak kazanmada yaş şartı zamanla diğer şartlarda olduğu gibi değişiklikler göstermiştir. Dönem dönem aranan yaş haddi azaltılmış, dönem dönem artırılmış; bazı dönemlerde ise tamamen kaldırılmıştır:

Olağan emeklilik seçeneklerine bakıldığında (a) hizmet akdiyle çalışanların yaşlılık aylıkları hakkında 01/04/1950 tarihinde yürürlüğe giren ilk kanun olan 5417 sayılı kanunun ilk halinde yaş şartı cinsiyet fark etmeksizin 60 iken; (b) bağımsız çalışanlar hakkında 14/09/1971 tarihinde yürürlüğe giren 1479 sayılı kanunun ilk halinde yaş şartı kadınlarda 55 erkeklerde 60 yaş olarak belirlenmiştir; (c) kamu

görevlilerinde ise 01/07/1949'da yürürlüğe giren 5434 sayılı kanunun ilk halinde cinsiyet ayrımı olmaksızın 55 yaş şartı bulunmaktadır.

Son 30 yılda yaşanan gelişmelere bakıldığında 1992 yılında 3774 sayılı kanun ile yaş şartı olmayan emeklilik seçeneğinin tüm sigortalı gruplarına hak olarak tanındığı görülmektedir. Yaş şartının kaldırılmasıyla tüm sigortalı gruplarına çok erken yaşlarda (kadında 38, erkekte 43) emekli olma hakkı sağlanmıştır. Ancak daha sonra bu düzenlemenin sosyal güvenlik kurumlarını mali anlamda zora düşürdüğü gerekçesiyle 4447 sayılı kanunla aylığa hak kazanma şartlarında köklü değişikliklere gidilmiştir (Güzel vd., 2012). Yine tüm sigortalı gruplarını kapsayan ve birinci sosyal güvenlik reformu denebilecek 4447 sayılı kanun 08/09/1999 tarihinde yayımlanmış ve aynı tarihte yürürlüğe girmiştir. Kanun ile yaşlılık aylığına hak kazanma şartları tüm yönleriyle ağırlaştırılmış olup olağan emeklilik seçeneklerinde yaş şartı tekrar getirilmiştir. Buna göre kanunun yürürlük tarihi olan 09/09/1999 tarihi ve sonrasında sigortalı olan kadınlar için 58 yaş, erkekler için 60 yaş emeklilik için doldurulması gereken yaş olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte 08/09/1999 tarihi ve öncesinde sigortalılığı bulunanlar için de kademeli bir yaş artış sistemi öngörülmüştür. Kanunda yer alan kademeli yaş artışı sisteminin Anayasa Mahkemesine açılan dava sonucunda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na aykırı olduğuna karar verilmiştir (23/2/2001 tarih 1999/42 esas no, 2001/41 karar no, RG: 23/11/2001, 24592). Anayasa Mahkemesinin bu kararı uyarınca 2002'de yayımlanan 4759 sayılı kanun ile kademeli yaş artışları daha adil bir şekilde düzenlenmiştir.

1999 reformundan sonra tüm sosyal sigortalar sistemini tek çatı altına toplayan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile yeni bir reform daha yapılmıştır. Bu kanunda yaşlılık aylığına dönük hükümler için 30/04/2008 tarihi yürürlük tarihi olarak kabul edilmiştir. Bu kanunda da yaş şartı tekrar ağırlaştırılmış olup temelde 30/04/2008'den sonra sigortalı olanlar açısından yaş hadleri cinsiyete göre 58-60 olarak belirlense de bu hadler kademeli olarak her iki cinsiyet için de 65 yaşa kadar artırılmaktadır.

EYT Sorununun Ortaya Çıkması ve 7438 Sayılı Yasa

1999 ve 2008 reformlarının getirdiği yaşlılık aylığına hak kazanma şartlarının ağırlaştırılması yönündeki uygulamalar, özellikle 4447 ve ardından 4759 sayılı kanunların yürürlük tarihinde çalışmakta olanların dile getirdiği bir problem olarak kamuoyunda sıkça yer almıştır. Özellikle prim bildirim gün sayılarını doldursalar bile uzun yıllar yaşlarını doldurmayı beklemek durumunda kalan sigortalılar konuyla ilgili dernekler kurmuş, tepkiler oluşmuş (Ceyhan, 2020:308) ve EYT sorunu nihayetinde siyasi iradeyi zor durumda bırakan bir sorun halini almıştır (Tanyıldızı ve Yiğiter, 2024:81). Kendilerine Emeklilikte Yaşa Takılanlar veya kısaca EYT'liler diyen bu kesim, 08/09/1999 tarihinde sigortalı olarak çalışan ancak 4447-4759 sayılı kanunlar ile yeni emeklilik sistemindeki kademeli yaş artışlarına dahil oldukları

için prim ödeme gün sayıları ve sigortalılık sürelerini doldurmalarına rağmen bu kademeli yaş artışı dolayısıyla emekli olamadıklarını ve kendilerine haksızlık yapıldığını dillendirmişlerdir. Böylelikle kamuoyunda sıklıkla bilindiği adıyla “EYT sorunu”, EYT’lilerin -aynı kendilerinden önceki sigortalılarda olduğu gibi- yaş şartı olmaksızın emekli olma taleplerini içeren bir problem olarak ortaya çıkmıştır.

EYT sorunu, 2023 Genel Seçimleri öncesinde, özellikle 2022 yılının ikinci yarısında başta muhalefet partileri olmak üzere tüm siyasi parti liderleri ve temsilcileri tarafından seçim vaadi olarak dillendirilmiş olup 28 Aralık 2022 tarihinde Cumhurbaşkanının EYT’lilerin yaş sorununu çözme yönündeki vaatleri ile kamuoyunda oldukça ses getirmiştir. EYT sorunu, Şubat 2023’te gerçekleşen ve ülkemizi sarsan depremler dolayısıyla bir süre tartışılmasa da dönemin hükümeti tarafından yasanın çıkarılması için gerekli çalışmalar yapılmış ve en nihayetinde 1999 reformu ile kademeli yaş artışına tabi olan 08/09/1999 ve öncesinde sigortalı olanların hak arayışları ve örgütlenmeleri neticesinde 7438 sayılı kanun (EYT Yasası) 03/03/2023’te yayımlanmıştır. Kanuna göre bu sigortalılar yaş şartı dışındaki şartları sağlamaları halinde emekliliğe hak kazanmışlardır. Ancak kanun yalnızca EYT’lileri kapsamına almış, 08/09/1999 tarihinden sonra sigortalılık başlangıcı olan kişiler açısından hiçbir düzenleme getirmemiştir.

EYT sorunuyla ilgili güncel çalışmalarda soruna ve yasaya farklı boyutlarla yaklaşıldığı görülmektedir. Özellikle 2019 yılından itibaren EYT sorunu, literatürde sosyal güvenlik ve sosyal politika, hukuk, ekonomi, sosyoloji, siyaset, maliye, gazetecilik gibi çeşitli disiplinlerde sıkça ele alınan bir konu olmuştur. EYT Yasasının yürürlüğe girmesiyle de yapılan araştırmalarda önemli artışlar görülmüştür. Bu çalışmaların önemli bir bölümü EYT yasasının mali külfetiyle ilgilidir. Öte yandan EYT Yasasını ve sonuçlarını olumlu karşılayan az sayıda çalışma da bulunmaktadır:

Literatür incelendiğinde Bulut’un (2019) EYT sorununa ekonomik ve hukuki açılardan yaklaşmış; ekonomik açıdan sosyal güvenlik sisteminin gelir-gider dengesinin bozulmasına hukuki açıdan ise beklenen hak-kazanılmış hak ayırımına değindiği görülmüştür. Çalışmada bu sorunlar EYT’liler aleyhine gözükmekle birlikte sosyal politika ve sigortacılık açısından bir mağduriyetten de bahsedilmektedir.

Alan (2023) ve Gülay (2024) EYT’nin maliyeti ve sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği üzerinde yaratabileceği sorunlara değinmiştir. Benzer şekilde EYT düzenlemesinin, aktif/pasif sigortalı oranında düşüş yaratacağı ve popülist uygulamaların gelirlerin giderleri karşılama oranında düşüş seyrini devam ettireceği de öngörülmektedir (Bulut, 2023:55). Diğer bir çalışmada (Aydın Özüdoğru, 2023) EYT yasasının hazırlandığı süreçte yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremin Türkiye ekonomisine olası etkileri incelenmiş ve bu çalışmada da EYT üzerine yapılan bütçelenmemiş harcamaların üzerine deprem harcamalarının da eklenmesi dolayısıyla kamu finansmanında güçlükler yaşanacağı, ayrıca EYT düzenlemesi

nedeniyle kamu gelirlerinin (gelir vergisi tabanı) azalacağı öngörülmüştür. Yani hem kamu geliri tabanı azalacak hem de kamu harcamaları artacaktır. Başka bir çalışmada da 7438 sayılı yasanın bu mali külfetine sosyal sigorta primlerinin artışı, vergi oranlarının artışı veya borçlanma yoluyla katlanılabileceği ve sonuç olarak işletme maliyetlerinin ve cari açığın artışına neden olacağı ifade edilmektedir (Nurdoğan ve Uluğ, 2023:90).

Konuyla ilgili çalışmaların önemli bir kısmı, EYT'nin siyasi seçimlerle bağlantısı ve siyasi popülizmle ilgilidir. Sorun, siyasi alanda özellikle seçim zamanlarında kendisine sıkça yer bulmuştur. 2019 yılında Cumhurbaşkanının EYT'ye karşı söylem ve taleplerini ilgili politika kuruluna arz etmesinin ardından dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca EYT'liler için çıkarılacak yasanın sürdürülebilir olmadığı ve maliyet yükünün yüksek olduğu ifade edilmiştir (İzci ve Atmaca, 2019). Aynı yıl İyi Parti liderinden sosyal medya üzerinden Cumhurbaşkanının söylemlerine tepkiler gelmiştir (Tosun, 2020). Yine 2019'da Ankara'yı kapsama alan bir sosyal medya madenciliği çalışmasında seçmen kitlelerinin talepleri içerisinde EYT'nin sıkça yer aldığı; Cumhuriyetçi Millî Görüş İttifakına dönük eleştirilerde de ittifak üyelerinin EYT yönündeki açıklamalarının bulunduğu tespit edilmiştir (Oğlakçı, 2021).

Kaymaz (2023), 7438 sayılı yasanın ekonomik, sosyal ve siyasi sonuçlarına bütüncül bir yaklaşımla değindiği çalışmasında EYT sorununu *politik anlamda* bir “siyasi parti kozu” olarak ele almış, sorunu çözen iradenin bundan sonuç almasının doğal olduğunu belirtmiştir. *Sosyal anlamda* sistem dışında kalanları sisteme dahil etmesi dolayısıyla iyileştirici bir rolü olduğunu vurgulamıştır. *Ekonomik anlamda* gelir dağılımı ve yoksullukla mücadelede önemli bir adım olduğunu; uzun vadede marjinal tüketim eğrisinin yaratacağı çarpan etkisiyle GSMH'ye katkıda bulunacağını öngörmüştür.

Bülbül'ün (2023) çalışmasındaysa EYT sorunu yalnızca EYT'lilerin değil, toplumun bütününe ilgilendiren bir sorun olarak ele alınmıştır. Çalışmada EYT'lilerin karşılaştıkları sorunlar temelde aylığa erişememe, sağlık hizmetlerine erişememe, işgücü piyasasından uzaklaşma ve beceri kayıpları olarak değerlendirilmiştir. Çözüm olarak çıkarılan 7438 sayılı yasa konuya sadece aylığa erişim şeklinde yaklaşılmasının yeni riskler ve sorunlar doğurabileceği ifade edilmiştir. Bunlar, sistemin mali aktüeryal dengesinin bozulması, reformlarla getirilen yaş şartlarının yasa dolayısıyla sürdürülebilir olmaması, aylığa hak kazanmak isteyenlerin işgücü piyasasından uzaklaşması, EYT'lilerin çalışmaya devam etmeleri halinde sosyal güvenlik destek primi yükümlüsü olmaları dolayısıyla eksik bildirim risklerinin artması gibi çeşitli boyutlardadır.

EYT sorunu ve yasası sıkça literatürde yer alsa da konu hakkında az sayıda ampirik çalışma bulunmaktadır. Örneğin Bülbül ve Kayaker (2023) çalışmalarında 7438 sayılı kanunun kapsamı konusuna “*emeklilikte adalet*” vurgusuyla değinmiştir. Çalışmada Google Trends verileri ile yaptıkları analizde 2023 yılı yerel seçimlerinin

de etkisiyle, 7438 sayılı kanun kapsamına girmeyen kişiler -yani 09/09/1999 ve sonrasında ilk defa sigortalı olanlar- için emeklilikte yaş şartının sürdürülebilirliğinin risk altında olduğu sonucuna varılmıştır.

Diğer bir çalışmada ise Aslan ve Karadeniz (2023) yine 7438 sayılı yasanın kapsamını ele almış, yasa dolayısıyla beşeri sermaye yatırımı olarak üniversite eğitimi görmenin cezalandırıcı bir yönü bulunup bulunmadığına odaklanmıştır. Yasanın kapsadığı dönem itibarıyla lise mezuniyetinden sonra çalışma hayatına girmek yerine üniversite eğitimi almayı tercih eden veya üniversite okumakta olan bireylerin çalışma hayatına geç girmeleri dolayısıyla kanundan ve emeklilik hakkından faydalanamamaları, Ekşi Sözlük platformunda yazılanlar üzerinden incelenmiştir. Çalışmada EYT sorunu ve EYT Yasası hakkında yazılanların %1,4'ünde eğitim vurgusunun ve bunların %64'ünde eğitim almanın cezalandırıcı bir yönünün olduğu, %27'sinin ise yasanın EYT'lilerin hakkını teslim ettiği bulgulanmıştır. Analize göre yasa destekçileri ve karşıtları arasında bir kutuplaşma söz konusudur.

EYT'lilerin Örgütlenmesi ve Sonrası

Gerçek bir siyasi süreçte lobicilik, karşılıklı siyasi destekleme (*logrolling*), politikacılar ve bürokratlar tarafından “reklam yapılması”, sorunları birbirine karıştırma (seçmenlerin politikalar yerine politikacılar arasında seçim yapması) gibi gerekçeler ile sosyal sigorta politikaları belirlenmektedir (Browning, 1975:387). Bu sayılanların neredeyse tamamı EYT sorununun çözümünde yaşanmıştır. Ancak özellikle EYT Yasasının kanunlaşması sürecinde EYT'lilerin güçlü bir şekilde örgütlenmeleri en önemli unsurdur denebilir. EYT'liler hem dernekleşme yoluyla hem de sosyal medya platformlarında örgütlenerek siyasi baskı kurma faaliyetleri gerçekleştirmişlerdir:

“Emekli” ve “EYT” kelimeleri ile taranan İçişleri Bakanlığı'nın veri tabanında; 25 tane derneğin EYT sorunu hakkında örgütlendiği tespit edilmiştir. Bunlar, Mesleki Dayanışma Dernekleri (14) ve Hak ve Savunuculuk Dernekleri (11) olarak örgütlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Dernek Listesi (alfabetik, 27/06/2023)

Adı	Türü	Şehir
Adana Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	MD*	Adana
Afyonkarahisar Staj ve Çıraklık Sigortası Mağdurları Yardımlaşma Dayanışma Derneği	HS*	Afyon
Ankara Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	HS	Ankara
Antalya Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	MD	Antalya
Bilecik Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	MD	Bilecik
Denizli Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma Derneği	HS	Denizli
Bolu Düzce Sakarya (BDS) Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma Derneği	HS	Düzce
Eskişehir Emeklilikte Yaşa Takılanlar Dayanışma Derneği	MD	Eskişehir
Gaziantep Staj ve Çıraklık Mağdurları Eğitim Dayanışma ve Kültür Derneği	HS	Gaziantep
Emeklilikte Adalet Arayanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	HS	İstanbul
Emeklilikte Tarihe Takılanlar Derneği	HS	İstanbul
Emeklilikte Adalet Derneği	MD	İstanbul
Emeklilikte Yaşa Takılanlar Federasyonu	MD	İstanbul
Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	MD	İstanbul
Emeklilikte Yaşa Takılanlar ve Tüm Emekliler Hakları Derneği	MD	İzmir
Kayseri Emeklilikte Yaşa Takılanlar Derneği	MD	Kayseri
Emeklilikte Eşit Adalet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	HS	Kocaeli
Kocaeli Emeklilikte Yaşa Takılanlar Derneği	MD	Kocaeli
Manisa Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	MD	Manisa
Mersin Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	MD	Mersin
Emeklilikte Yaşa Takılan Ordulular Derneği	HS	Ordu
Çorlu Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	MD	Tekirdağ
Trakya Emeklilikte Yaşa Takılanlar Derneği	MD	Tekirdağ
Trabzon Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	HS	Trabzon
Uşak Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	HS	Uşak

Kaynak: İçişleri Bakanlığı-Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (2023), İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler'den anahtar kelimeler (EYT ve Emekli) ile taranarak yazar tarafından tespit edilmiştir.

*Mesleki ve Dayanışma Dernekleri.

**Hak ve Savunuculuk Dernekleri.

Derneklerin büyük çoğunluğu Mamara Bölgesinde örgütlenmiştir. Dernekler üç kategoride değerlendirilebilirler. Bu kategorilerin en büyüğü genel olarak EYT'lilerin hak arama çatısı altındadırlar. İkinci kategorideki derneklerse, EYT Yasasının gündem olduğu dönemlerde tartışma noktalarından birisi olan stajyerlik ve çıraklık süreçlerinin yasa kapsamına dahil edilmesi amacıyla açılan derneklerdir. Son kategori ise EYT Yasası kapsamına girmeyenlerin kurduğu ve bireyler arasında adaletin sağlanması gerektiğini ifade eden derneklerdir. Bu gruptaki derneklerden Emeklilikte Adalet Derneği, aynı EYT dernekleri gibi aktif şekilde faaliyetler yürütmektedir.

Günümüzde gittikçe yaygınlaşan sosyal medya kullanımı, hemen hemen her alanda olduğu gibi toplumsal hareketlerin ve aktivist faaliyetlerin yeniden şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (İli ve Büyükbaykal, 2023:900). EYT'liler de yalnızca sivil toplum kanalları ile örgütlenmemişler; özellikle bu STK'lar üzerinden sosyal medyada da aktif şekilde yer almışlardır. Bu bağlamda Facebook üzerinden *sayfalar* ve *gruplar* kurulmuş; Twitter üzerinden sıklıkla *sosyal medya etiketleri* (*hashtagler*) oluşturulmuş; dernek yöneticileri Youtube gibi platformlarda EYT'lilerin haklarını aramıştır.

“Emeklilikte Yaşa Takılanlar” anahtar kelimeleri ile Facebook'ta yapılan aramada çok sayıda sayfa ve grubun yer aldığı görülmektedir (Tablo 2). Facebook üzerinden herhangi bir zaman aralığına göre “*etkinlik*” planlamadıkları, ancak bunu da Twitter üzerinden yaptıkları görülmektedir. Hatta 14/09/2023 tarihi itibarıyla yapılan Twitter aramasında EYT Federasyonunun emekli aylıklarının hesaplanmasına dönük parametreler için de mücadeleye başlayacaklarına dair paylaşımlar görülmektedir.

Tablo 2. EYT Hakkında En Çok Üyeye Sahip Facebook Sayfa ve Grupları (14/09/2023)

Adı	Türü	Kuruluş Tarihi	Üye/Takipçi Sayısı*
EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR	Grup	21/05/2012	689,8 bin
2000 SONRASI EMEKLİLİKTE ADALET DERNEĞİ – EMADDER	Grup	07/01/2023	35,1 bin
Emeklilikte Yaşa Takılan Güzel İnsanlar	Grup	20/04/2012	61,1 bin
EYT Emeklilikte Yaşa Takılanlar	Grup	20/10/2018	73,8 bin
Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT)	Grup	09/01/2019	10,1 bin
EmEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR	Grup	10/05/2019	19 bin
EMEKLİLİKTE YAŞA PRİMe ABOya TAKILANLAR.	Grup	22/11/2010	92,5 bin
Emeklilikte yasa takılanlar (EYT)	Grup	15/04/2011	29,9 bin
İSTANBUL EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR DERNEĞİ	Grup	07/07/2013	17,5 bin
EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR PLATFORMU	Grup	16/12/2014	69,5 bin
BURSA EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR DERNEĞİ (BEYTD)	Grup	15/06/2013	10,4 bin
Emeklilikte Yaşa Takılanlar Federasyonları	Sayfa	27/07/2020	26 bin
Emeklilikte Yaş'a Takılanlar Derneği	Sayfa	15/04/2014	15 bin
Emeklilikte Yaşa Takılanlar EYT	Sayfa	07/09/2018	13 bin
Emeklilikte Yaşa Takılanlar #Twitter	Sayfa	14/09/2016	74 bin
Emeklilikte Yaşa Takılanlar Habervet	Sayfa	21/05/2012	14 bin
Emeklilikte Yaşa Takılanlar Ailesi Eyt.	Sayfa	25/01/2014	10 bin
Tüm EYT Emeklilikte Yaşa Takılanlar Platformu	Sayfa	30/07/2018	12 bin

Kaynak: Facebook'tan «Emeklilikte Yaşa Takılanlar» anahtar kelimeleri ile taranarak yazar tarafından tespit edilmiştir.

*Sayfalarda 10 bin ve üzeri takipçisi; gruplarda 10 bin ve üzeri üyesi olanlar dikkate alınmıştır.

700 bine yakın üye sayısına sahip olan bir grubun varlığı (aileleriyle birlikte düşünüldüğünde) ciddi bir seçmen sayısına işaret edebilmektedir. İlk Facebook grubunun 2010 yılında kurulmuş olması da önemli bir detaydır. Facebook grupları ve sayfalarına bakıldığında takipçi/üye sayısının önemi de ayrıca görülebilir. Örneğin 16/09/2023 tarihi itibarıyla Ak Parti Facebook sayfasında 3 milyon, Cumhuriyet Halk Partisi – CHP sayfasında 1,8 milyon takipçi bulunmaktadır.

Öte yandan EYT'lilerin taleplerine benzer veya karşıt açılan grupların arasında yalnızca EYT vurgusu yoktur (Tablo 3).

Tablo 3. Farklı Konulara Göre Facebook Grupları (14/09/2023)

Adı	Konusu*	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı
Emeklilikte Staj ve Çıracıklığa Takılanlar	Emeklilikte Staj ve Çıracıklığa Takılan Mağdurlar	01/01/2023	2 bin
1999-2008 EMEKLİLİKTE ADALET PLATFORMU	9 Eylül 1999 tarihi ile 2008 yılları arasında ise başlayanları ilgilendiren bir platformdur.	05/01/2023	2,4 bin
2000 SONRASI EMEKLİLİKTE EŞİT ADALET	08.09.1999 DAN SONRA SGK MAĞDURLAR İÇİN HERKEZE EMEKLİLİKTE EŞİT ADALET İSTİYORUZ BİRİLERİ 43 YAŞINDA EMEKLİLİK OLURKEN 1 GÜNLE KAÇIP 17 YIL FAZLA ÇALIŞMAK ZORUNDA KALAN VAR ADALET VE EŞİTLİK İSTİYORUZ	13/01/2023	6,6 bin
Emeklik'de Düşük Maaş Alanlar(EDMA)Grubu	Emekli Maaşının (Asgari Ücret)Altında Alan Emeklileri Kapsayan Bir Grup dur.Yalnızca Emeklilikle Alakalı Paylar ve Yorumlar Olmalıdır.ArkadaşlarTR	22/12/2021	393
Emeklilikte Prime Takılanlar (EPT)	Emeklilikte Prime Takılanlar birlik ve mücadele platformu	28/02/2023	6,7 bin
EMEKLİLİKTE STAJ A TAKILANLAR	Emeklilik te staj problemi	29/12/2022	15
Emeklilikte Güne Takılanlar	Hiç bir siyasi parti kurum kuruluş ve şahıs ile bir bağlantısı olmayan 99 depremi sonrasında eyt de güne takılanların bulunduğu bir alan	17/11/2022	319
2000 sonrası SSK Mağdurları Emeklilikte Yaşa Takılanlar .2.	Eyt den gün ve yıl ile mağdur olanlar..... Eyt teğet geçen mağdur arkadaşlar	29/12/2022	195
EMEKLİLİKTE ADALET PLATFORMU	2000 sonrası SGK girişlileri ve ve genel emeklilik sisteminin daha adil bir şekilde herkes için eşit olacak, kimseyi mağdur etmeyen bir sistemin oluşturulması...	05/01/2023	597
Kısmi Emeklilikte Yaşa Takılanlar #KEYT	Kısmi emeklilikte yaş şartlarınının 99 öncesi olduğu gibi uygulanması için çalışma ve bilgilendirmede bulunmak	31/01/2023	637
Emeklilikte Adalet Platformu	8.9.1999 tarihinden 30.4.2008 tarihine kadar ilk defa işçi, ve çalışanlara yasal düzenleme yapılsın.	08/01/2023	3,2 bin

Kaynak: Facebook'tan «Emeklilikte Yaşa Takılanlar» anahtar kelimeleri ile taranarak yazar tarafından tespit edilmiştir.

*Gruplarda «hakkında» sekmesinde yazarlar doğrudan aktarılmıştır.

Açılan grupların arasında yalnızca EYT'liler değil; EYT sonrası (yani 1999-2008 sonrası) sigortalıların ve çıraklık-stajyerlik yapanların hak taleplerini savunan gruplar da bulunmaktadır. Özellikle Emeklilikte Adalet Arayanlar/Platformu grubu/grupları EYT Yasasından sonra bir domino etkisi yaşanabileceğini göstermektedir.

Dayanışma, Kuşak İçi Adalet ve Çatışma Ekseninde Yaşlılık Sigortası ve EYT'nin Kuramlar Karşısındaki Eleştirisi

Bu çalışmada EYT'liler (08/09/1999 ve öncesi sigortalılar) ile *EYT'de Sigorta Girişine Takılanlar* (EYT'lilerle aynı kuşaktan olup, hatta belki daha ileri yaşta bulunup 09/09/1999 ve sonrasında ilk defa sigortalı olanlar) adını verdiğimiz grubun yasadan faydalanma/faydalanamama durumlarına, taleplerine, tepkilerine kuşak içi çatışma ve dayanışma perspektifinden bakılacağı için konuyla ilgili dayanışma, adalet, eşitlik gibi kimi kavramlar ve bazı kuramlardan bahsetmekte fayda bulunmaktadır:

Türkiye'nin tarafı olduğu ILO'nun 102 sayılı sözleşmesinin 7 temel ilkesinden ikincisi "dayanışma ve risk havuzlaması"dır. Bu bağlamda dayanışma; 3 temel alt başlıkta ele alınmaktadır. Kadın-erkek arasında dayanışma, yoksul-varsil arasında dayanışma ve kuşaklar arasında dayanışma. Bu dayanışma özellikleri ile sosyal güvenlik sırasıyla; örneğin analık sigortasına hem kadının hem de erkeğin katkıda bulunması, ancak yalnızca kadının faydalanması; emekli aylıklarının miktarında ödenen katkı payına bakılmaksızın aylık bağlanması; ilgili dönemde sistemden faydalananların edimlerinin mevcut çalışan nüfustan sağlanması şeklinde örneklendirilebilir (ILO, 2023).

Dayanışma (özgeçilik) prensibi, sosyal sigorta ilkeleri bakımından ele alındığında farklı bir nitelik de taşımaktadır. Guth ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada (2000) özellikle yaşlılık aylıkları bakımından bu tip dayanışmaya zorunlu bir dayanışma denmektedir. Gerçekten de sosyal sigorta -özellikle dağıtım (PAYG) yöntemli emeklilik- sistemlerinde yaşlılık aylığı alan birisinin aylığının; aynı dönemde çalışan kimselerce karşılanması esasına dayanması nedeniyle dayanışmanın zorunlu bir yönü bulunmaktadır.

Dayanışma prensibinin sosyal sigorta sistemlerinde zorunlu bir nitelik taşıması; külfet ve nimet dengesi açısından kuşak içinde (ve kuşaklar arasında) adalet ve eşitliğin sağlanmasına bağlı olarak sosyal huzuru tesis edebilir. Bu bağlamda, çalışmada bahsi geçen kuşak içi adalet kavramı Palmer'e (2020:8) göre, hipotetik olarak aynı doğum grubundan gelen, aynı işte çalışan ve aynı çalışma yılı için aynı saatlik ücreti alan iki kişinin emeklilikte aynı beklenen emeklilik maaşına hak kazanması gerektiği anlamına gelir. Bu iki "ekonomik ikizden" biri, günde %25 daha az saat (ve/veya hayatının daha fazla günü veya ayı) çalışarak %25 daha düşük

kazanç sağlıyorsa; kuşak içi adil bir emeklilik planı, emekli maaşının ikizlerden daha az çalışanın kazancının düşük olmasıyla doğru orantılı olarak daha az olması şeklinde gerçekleşir.

Sosyal güvenlik sistemlerinin dayanışma özellikleri zedelendiğinde ve dolayısıyla adalet bozulduğunda ortaya kuşak içi (ve/veya kuşaklar arasında) çatışmalar çıkabilmektedir. Konuyla alakalı Hollanda’da yapılan bir çalışmada Hollanda emeklilik sisteminin gelecekteki yapılanmasına dair emeklilik fonu katılımcıları arasındaki kuşak içi ve kuşaklar arasındaki dayanışmayı zedeleyip zedelemeyeceği sorusuna cevap aranmıştır. Kurgulanan dayanışma oyunu (*solidarity game*) ve yapılan anket çalışmasının sonuçlarının karşılaştırıldığı çalışmadaki katılımcılar, üç farklı yaş grubuna ayrılmışlardır: gençler (16-34 yaş), orta yaşlılar (35-64 yaş) ve yaşlılar (65 yaş ve üzeri). Dayanışma oyununda dayanışma tercihlerinin tüm yaş gruplarında etkili olduğu, kuşaklar arasında dayanışma eğilimi yüksek olsa da aynı kuşak içerisindekilerin birbirlerini daha çok destekledikleri, mevcut emeklilik sisteminin özellikle yaşlıların faydasına olduğu; ancak anket sonuçlarında gençlerin yaşlıları kendi kuşaklarından çok daha fazla destekledikleri bulgulanmıştır (Riedl vd., 2019).

Sosyal sigortalar açısından düşünüldüğünde dayanışmanın özellikle PAYG sistemlerinde önemli bir payı bulunmasından hareketle Janky ve Gal (2009) çalışmalarında sosyal güvenlikte PAYG sistemlerinin popülerliğinin kaynaklarına dönük teorik ve ampirik çalışmaları ele almıştır. Bir yandan, (a) *politik ekonominin* teorik modelleri, büyük (ve sürdürülemez) sosyal güvenlik sistemlerinin desteklenmesinde *kişisel çıkarların* rolünü vurgulamakta; öte yandan (b) *siyaset sosyolojisi*ndeki teorik ve ampirik araştırmalarda, kişisel çıkarların sınırlı rolüne ve ideolojik düşüncelerin nispeten daha güçlü etkilerine işaret etmektedir:

Politik Ekonomi Modellerinden

Browning’in (1975) rasyonel oylama modeli emeklilerin ve emekliliğe daha yakın olanların sosyal güvenliği destekleme olasılıklarının genç kuşaklara göre daha yüksek olduğunu öngörmektedir. Çünkü yaşlılar, sosyal güvenlikte yapılacak değişikliklerden çok daha kısa sürede faydalanabileceklerini düşünmektedir. Örneğin bir vergi (prim) oranının artırılmasına daha kolay razı geleceklerdir, çünkü emekli olduklarında yaşanan vergi artışı emekli aylıklarında da artış olarak yansımaktadır. Tabellini’nin örtüşen nesiller (OLG) modeli (2000) ise “Seçmenlerin çoğunluğu, nüfusun azınlığına neden geliri yeniden dağıtan bir sosyal güvenlik sistemini destekliyor?” sorusuna “Sosyal güvenlik hem kuşak içinde hem de kuşaklar arasında yeniden dağıtmaktadır.” şeklinde cevap vermektedir. Bu modelde iki pozitif sonuç bulgulanmıştır. Bunlar, toplum içerisindeki emeklilerin nicelik olarak artmasıyla ve vergi öncesi gelir eşitsizliğinin artmasıyla sosyal güvenlik programının genişleyeceğidir. Dolayısıyla sosyal güvenlik yardımı alanların (emeklilerin) yanı sıra en yoksul vergi mükellefleri tarafından da destekleneceği öngörülmektedir.

Siyaset Sosyolojisi Modelleri,

Kişisel çıkarlar yerine sosyal-yapısal açıklamaları öncelemektedir. Örneğin Brooks ve Manza'nın "Gömülü tercihler yaklaşımı"na göre bir toplumdaki kamu tercihleri gökten inme değildir, kimi kökenleri bulunur. Yerleşiklik özelliği, vatandaşların politika tercihlerinin kökeninden gelmektedir. Kurama göre politika tercihleri bir ülkenin sosyal yapısına, temel kurumlarına ve vatandaşların kolektif hafızasına dayanmaktadır. Din, sınıf ve eğitim gibi temel sosyal faktörler, bireylerin politika meselelerine ilişkin tercihleri nasıl edindikleri ve sürdürdükleri (veya bunlardan vazgeçtikleri) üzerinde geniş kapsamlı bir etkiye sahiptir. Bu etkenler çok yavaş bir değişim süreci geçirirler. İnsanların kim olduğu, benimseme ve sürdürme eğiliminde oldukları politika tutumları açısından oldukça önemlidir (Brooks ve Manza, 2007:7-8). Teori, *politika tercihleri* üzerinedir ve teorinin temel önermesi, kitlesel politika tercihlerinin refah devleti çıktılarının arkasında güçlü bir faktör olmasıdır. Kitlesel görüş iki şekilde sonuç doğurur. Birincisi, halkın tercihleri hükümetler ve refah devletleri üzerinde doğrudan etki yaratabilir. Bunun nedeni, siyasi yetkililerin (ve hükümet yetkililerinin) seçim yaptırımlarından veya kitlesel protestolar gibi seçmenlerin onaylamama biçimlerinden kaçınmaya çalışmasıdır. Dolayısıyla belirli bir seçimden önce (veya belirli bir seçimden bağımsız olarak) kitle fikrini sosyal politika yapımına dahil etme eğilimindedirler. Kitle görüşünün etkisinin ikinci dolaylı kanalı da seçimlerdir. Seçimler, seçmenlerin tercihlerinin, ulusal hükümetin partizan yapısı üzerindeki etkisi yoluyla refah devleti ve kamu politikası faaliyetlerinin yönünü şekillendirmesi için bir fırsat sağlar. Siyasi partiler arasındaki sosyal politika farklılıkları, gelişmiş demokrasilerin siyasi ortamlarında köklü bir özelliktir (Brooks ve Manza, 2007:142-143).

Sınıf dayanışması, normatif inançlardan kaynaklanan ve seçmenlerin içinde yer aldığı söylemsel topluluklar tarafından şekillendirilen, bencil olmayan bir motivasyondur. Sınıf oylama yaklaşımları, her türlü yaş etkisinin sınıf dayanışması ve sınıf temelli ideolojik ilkeler tarafından bastırıldığını ima eder (Janky ve Gal, 2009:5-6). Örneğin Street ve Cossman (2006:92-93) çalışmalarında ABD'deki yaşlıların sosyal harcamalardan daha fazla pay aldıkları ve eşitlikleri bozduğuna dönük "nesiller arası eşitlik modeli" veya -açgözlü moruk- retorığının aksine sosyal güvenliği genç ve yaşlı herkesin desteklediği, ancak bu retorik dolayısıyla gençlerin gelecekte sosyal güvenlik sistemi dışında kalacakları algısına sahip olduklarını bulgulamıştır.

Öte yandan bazı sosyologlar klasik sınıf teorileri hakkında sorular ortaya atmış ve gelişmiş refah devletlerinde yaş grupları arasında yeni sosyal bölünmelerin ortaya çıktığı hipotezini öne sürmüşlerdir. Turner (1989, 1998) genişletilmiş yeniden dağıtım süreçlerinin sosyal çatışmalar -*özellikle kuşaklar arası çatışmalar*- üzerindeki etkilerini hesaba katan bir *tabakalaşma teorisi* geliştirmiştir. Kendisinin de öne sürdüğü gibi, geleneksel sınıf ayrımlarının azalmasına, refah kurumlarının sağladığı kaynaklar üzerindeki mücadelelerin ortaya çıkışı eşlik etmektedir. Refah

yardımlarının büyük bir kısmı yaşam döngüsünün çeşitli aşamalarıyla bağlantılı olduğundan, yaş grupları arasında yeni çatışmalar beklenmektedir. Turner'in teorisi, yukarıdaki politik ekonomi modelleri gibi, politika tercihleri üzerinde güçlü bir yaş etkisine işaret etmektedir (Janky ve Gal, 2009:6). Kuşak çatışması yapısal olarak *erken emeklilik, yaşa bağlı yeterlilik, yaşlı ayrımcılığına ilişkin mevzuat ve genç işsizliği* arasındaki gerilimler etrafında örgütlenmektedir. İşgücü piyasasındaki hızlı ve radikal değişiklikler göz önüne alındığında, nesiller arası uyum, sosyal kapanma stratejilerinin önemli bir boyutudur (Turner, 1998). Irwin ise çalışmasında Turner'in aksine yaş grupları ve kuşaklar arasındaki ilişkileri anlamının, eşitsizlik kalıplarındaki değişimi açıklamak için önemli olduğunu; ancak bu ilişkilerin karşılıklı bağımlılığı, bunların tutarlı bir sosyal yapının parçası olduğunu ve tahmin edildiği gibi krize yol açma ihtimalinin olmadığını gösterdiğini ifade etmektedir (Irwin, 1996). Sosyolojik çalışmaların ana akımı Irwin'in mantığına daha yakınken bu görüştekiler sosyal statüden farklı olarak yaşın, refah tercihlerini şekillendirmede önemli bir rol oynamadığını ileri sürmektedirler (Janky ve Gal, 2009:6). Örneğin ABD özelinde yapılan ampirik çalışmada gençlerin yaşlılara dönük sosyal programlara destek çıkmaya devam ettiği bulgulanmıştır. Kamusal malların dağılımını “yaş savaşı” (gri tehlike) üzerinden incelemek yerine; siyasi kimlik, ırk, sınıf ve cinsiyet ayrımlarına dayalı eşitsizlikleri dikkate almak daha faydalıdır (Hamil-Luker, 2001:396-398).

Janky ve Gal'in çalışmasından farklı olarak Mulligan ve Salai Martin (1999) “Bir kamu programı olarak yaşlılığa dönük sosyal güvenliği hangi ekonomik güçler yaratmıştır ve sürdürmektedir” sorusuna yanıt aramakta ve sosyal güvenliğin “siyasi” teorilerini araştırarak sosyal güvenlik programının oluşturulmasını bazı piyasa başarısızlıklarına tam veya kısmi bir çözüm olarak gören "verimlilik kuramlarını" ve ayrıca “anlatı kuramlarını” ele almaktadır. Bunlardan bazılarını Tablo 4'te yer verilmiştir:

Tablo 4. Sosyal Güvenliğe Dair Modeller

	Yaşlılar İçin Refah Kuramı	Piyasa, (yaşlı) yoksulluğu gidermede yetersiz olduğundan devlet devreye girmiştir.
Verimlilik Modelleri	Teşvikli Emeklilik Modeli	Sosyal güvenlik yaşlıları emekli olmaya teşvik etmek için oluşturulmuştur çünkü çalışmamaları durumunda toplam GSYİH daha yüksektir.
	Müsrif Baba Kuramı	Sosyal güvenlik daha fazla yaşlılarla ilgilenmektedir çünkü bireyler gençken geleceğe dönük olarak miyopturlar veya birilerinin kendilerine bakacaklarından hareketle rasyonel olarak yeterli tasarruf yapmazlar.
Anlatı Modelleri	Mektup (Saadet) Zinciri Modeli	Her nesil sosyal güvenlik primleri ödemenin iyi bir fikir olduğuna inanmaktadır, çünkü zincirin devam etmesiyle sonraki nesiller yardımları finanse etmek için daha fazla katkıda bulunacaktır.
	İşgücü Yığını Modeli	Çeşitli gerekçelerle (gençlerin daha üretken olması, hükümetin tercihi, sendikaların baskısı gibi) genç işsizliğini azaltmak için emekliliği yaklaşan çalışanlar erken emekli edilmektedirler.

Kaynak: Mulligan ve Salai Martin'in (1999) çalışmasından faydalanılarak oluşturulmuştur.

Mulligan ve Salai Martin ile Janky ve Gal'in çalışmaları birlikte değerlendirilip konuya EYT açısından bakıldığında bu problemi birebir açıklayan bir model olmadığı düşünülebilir. Ancak yine de kimi yönleriyle Brooks ve Manza'nın kuramının EYT sorununun ortaya çıkmasını açıklayabileceği düşünülebilir. Çünkü Türkiye'de emeklilik sistemlerinde yaş şartının kaldırılması çeşitli siyasi seçim dönemlerinde sıkça deneyimlenmiş olup toplumun hafızasına kazanmıştır. Dolayısıyla sosyal güvenlik reformlarına gidilmesi, önceki politikaların unutulmasını sağlamamaktadır. Öte yandan EYT Yasasının yürürlüğe girmesi, kuşaklar arasında ve hatta kuşak içinde Tabakalaşma Kuramının da tartışılmasına sebebiyet verebilecektir. Anlatı modellerinden mektup zinciri modeli ise 7438 sayılı Kanununun yasalması dolayısıyla bu zincirin kırılmasına sebebiyet verebileceği için EYT sorununu açıklamada yetersiz kalacağı tahmin edilebilir. Zira sistem içerisinde bulunan ancak 1 günlük sigortalılık farkından dolayı kuşaklar arasında ve hatta kuşak içinde sisteme olan güvenin sarsılması olasıdır.

Kuşak İçi Çatışma ve Dayanışma Perspektifinden EYT Sorunu

Araştırmanın Amacı

EYT sorunu ve EYT Yasası hakkındaki çalışmalara bakıldığında sorunun en sık ele alındığı alanların sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği ve sistemin finansmanına etkileri, konunun popülist boyutları ve beklenen hak-kazanılmış hak tartışmalarının olduğu görülmektedir. Bu çalışmada ise konuya sosyal güvenliğin temel ilkelerini referans alarak toplumsal boyuttan yaklaşılmaktadır. Bu bağlamda aynı kuşakta bulunanların EYT yasasına tepkilerini kuşak içi dayanışma ve çatışma perspektifinden açıklamak amaçlanmaktadır. Çünkü sosyal güvenliğin, özellikle de PAYG emeklilik sistemlerinin temelinde kuşak içi (ve kuşaklar arası) adalet ve dayanışma bulunmaktadır. Bunun dayanağı ise sosyal düzende, bireylerin açık veya örtülü bir şekilde *özgeci* bir anlayışla sistemi sürdürme arzularıdır. Ancak değişen dünya düzeninde sosyal güvenliğe ait toplumsal düzenin devamında *bireyci* bir anlayışın da söz konusu olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu bakış açısı, bireylerin sisteme dahil olmalarının çeşitli (özellikle ekonomik) gerekçelerle kişisel çıkarlara dayandığını ifade etmektedir. İki farklı kutupta yer alan bu açıklamalara göre çalışmada iki soruya cevap aranmaktadır: (1) EYT sorunu ve yasası düşünüldüğünde bireyler *özgeci* mi *bireyci* mi davranmaktadır? (2) Bireyler, örtülü bir dayanışma içeren sosyal güvenlik sisteminde kimi kırımlar mı yaşamaktadır? Bu sorulara herhangi bir birey açısından değil, dayanışmanın en güçlü olması beklenen “kuşak içi” bireyler açısından cevap aranmaktadır.

EYT Yasasının kapsamına giren 08/09/1999 ve öncesinde sigorta başlangıcı olanlar ile 09/09/1999 ve hemen sonrasında sigorta başlangıcı olanların EYT Yasasına tepkileri üzerinden *özgeci-bireyci* ve *kuşak içi dayanışma-çatışma* tartışmalarına açıklama getirilmeye çalışılmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda Ekşi Sözlük platformunda EYT Yasası hakkında yazılanlar incelenmektedir. *Araştırma birimini* bu platformda yer alan *başlıklar* ve *girişler* oluşturmaktadır.³ Bir başlıkta -özellikle aynı gün veya günlerde ne kadar fazla *giriş* yazılırsa bu başlık, sözlük gündeminde ön plana çıkmaktadır. Ön plana çıkan başlıklar da daha fazla internet kullanıcılarına ulaşmaktadır.

Sözlüğün gündeminde sıkça yer alan EYT hakkında 28/06/2023 tarihi itibarıyla yazar tarafından 103 başlık ve bu başlıklara yazılmış 13824 *giriş* tespit edilmiştir. Başlık ve *giriş* sayısının fazlalığı dolayısıyla iki aşamalı örnekleme ihtiyacı duyulmuştur. İlk olarak araştırma kapsamına alınan başlıklar; ardından başlıklarda

³ *Başlık*, bu platformun asıl kullanıcıları olan yazarların açabildiği ve diğer yazar ve çaylakların sözlük kurallarına göre görüş ve tanımlamalar yapabildiği ana konuları ifade etmektedir. *Giriş* ise bu başlıklar altında yazarlar ve çaylakların yazdığı tanım, görüş, yorum, vb. açıklamalardır.

yer alan girişler için örnekleme yapılmıştır. **Birinci aşamada** öncelikle araştırmanın amacı doğrultusunda amaçlı örnekleme tekniğinden faydalanılmıştır. Bu teknikte araştırmacının gözlemlerinden hareketle araştırma problematiğine uygun bulunduğu ve belirli özellikleri taşıyan örnekler seçilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018: 132). Dolayısıyla odaklanılan amaçla ve konuyla ilgili olarak örneklemin önceden düşünülüp belirlenmesi esastır (Punch, 2011: 183). Amaçlı örneklemede de araştırma amacına göre çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bu çalışmada ölçüt (kriter) örnekleme kullanılmıştır. Teknikte önceden belirlenmiş bazı önem ölçütlerini karşılayan durumlar örnekleme dahil edilmektedir (Patton, 2002:238; Palinkas vd., 2015:535; Yıldırım ve Şimşek, 2016:122). Ölçüt teknikli amaçlı örnekleme yapılmasının sebebi, araştırma amacına uygun başlıkların tespit edilmesi ve EYT konusuna değinilen diğer başlıkların araştırmaya dahil edilmemesini sağlamaktır. Bu amaçla, 103 başlığın açılış gerekçeleri ilk *giriş* ve başlık isimleri ile yazar tarafından incelenmiş ve başlıklardan 10 tanesinin EYT yasasına karşı kuşak içi dayanışma ve çatışma perspektifinde açıldığı belirlenerek araştırma kapsamına alınmıştır (Tablo 5).

İkinci aşamada araştırma kapsamına alınan 10 başlıktaki *giriş* sayısından örneklem alınmıştır. Örneklemede her başlıktan %10'luk bir örneklem seçilmeye çalışılmıştır. Burada da bazı kriterlere uyulmuştur. (a) *Giriş*ler rastgele seçilmemiştir. Genel eğilimi görmek adına; Ekşi Sözlük Platformunun izin verdiği bir mod olan beğeni moduna (*sükela modu*) göre her başlıktaki *giriş*ler en beğenilenden en beğenilmeyene göre sıralanmış ve buna göre her başlığın %10'u analize dahil edilmiştir. Bu mod, yalnızca Sözlük kullanıcılarının değil, tüm okuyucuların belirleyebildiği ve oy kullanabildiği bir moddur. Böylece seçilen örnekleme yalnızca yazarların değil, Sözlük'ü okuyan tüm internet kullanıcılarının konuya ilişkin genel eğilimi tespit edilebilmiştir. (b) 4 başlıkta *giriş* sayısının az olmasından dolayı bu başlıklarda en beğenilen *giriş* dikkate alınmıştır. (c) Diğer 6 başlığın %10 hesabında oluşan küsuratlar 0,7'nin altında ise aşağı, 0,7 ve üstünde ise yukarıya yuvarlanmıştır. Böylelikle toplam 108 *giriş* araştırma örnekleme dahil edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Kuşak İçi Çatışma Eksenindeki Ekşi Sözlük Başlıkları (28/06/2023)

Başlık Adı	Başlık No*	İlk Giriş Tarihi	Başlıktaki Giriş Sayısı	Örneklem** (%10)
Sırf 98 Girişli Diye Gençcik Adamı Emekli Yapmak	B99	26/12/2022	336	33
Kademeli Emeklilik Sistemi	B95	26/12/2022	139	14
EYT Düzenlemesi Anayasaya Aykırı mıdır Sorunsalı	B46	29/12/2022	8	1
1999 Sonrası Sigortalı Olanların Uğradığı Haksızlık	B8	28/12/2022	362	36
9 Eylül 1999 Tarihinde Sigorta Girişi Olan İnsan	B19	29/12/2022	97	10
Eşit Emeklilik Platformu	B35	28/12/2022	67	7
10 Eylül 1999'da İşe Giren Kişiler Ne Olacak	B4	27/12/2022	42	4
Sigorta Başlangıcı 9 Eylül 1999 Olan Şanssız	B101	29/12/2022	11	1
1999 Sonrası İşe Girip Emeklilikte Yaşa Takılanlar	B7	28/12/2022	3	1
Sigorta Başlangıcı 10 Eylül 1999 Olan İnsan Şansı	B100	28/12/2022	2	1
Toplam			1067	108

Kaynak: Ekşi Sözlük Platformundan yazar tarafından tespit edilen başlıkları içermektedir.

*EYT hakkında tespit edilen 103 başlık numaralandırılmış olup çalışma kapsamına giren 10 başlığın numarası nitel analiz kısmında doğrudan atıflar için kullanılmıştır.

**Her başlığı temsilen en az 1 *giriş* olmak şartıyla %10 örneklem alınmıştır.

Ekşi Sözlük Platformunda EYT yasası tartışmalarında kuşak içi dayanışma-çatışma perspektifine uygun başlık sayısı, EYT hakkında tespit edilen başlıkların yaklaşık olarak onda birine denktir. Bu da konuyla ilgili açılan başlıkların azımsanamayacak bir düzeyde kuşak içi adalet vurgusuna dayandığını göstermektedir. Bu başlıkların tamamı 26-29 Aralık 2022 tarihleri arasında açılmıştır. Bunların da 7 tanesi, 28-29 Aralık tarihlerinde açılmıştır. 28 Aralık tarihi Cumhurbaşkanının EYT Yasasının çıkacağı vaadini açıkladığı tarihtir.⁴

Başlıklar incelendiğinde bunların dokuzunun doğrudan EYT yasasına karşıt bir görüşle açıldığı; başlıklardan yalnızca birisinin (Kademeli Emeklilik Sistemi) bu sorunlara “çözüm önerisi” sunma amacıyla açıldığı görülmektedir. En çok yazılan başlık ise “1999 Sonrası Sigortalı Olanların Uğradığı Haksızlık” başlığıdır.

⁴ EYT hakkındaki başlıkların bir bölümü çok daha eski tarihlerde açılmıştır. Örneğin bu araştırma kapsamına dahil edilmeyen “Emeklilikte Yaşa Takılanlar” genel başlığının ilk *girişi* 2013 yılında yazılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada yöntem olarak içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizi, sosyal bilimlerde kullanılan bir araştırma yöntemi ve bu yöneme uygun olarak kullanılan bir araştırma tekniğidir (Taylan, 2011). Bu çalışmalarda temel amaç, ele alınan konu kapsamında, daha sonra yapılacak bilimsel çalışmalara yol göstermek ve konu ile ilgili genel eğilimi saptamaktır (Ültay, vd., 2021). İçerik analizi yapılırken kodlamadan faydalanılır ve kodlamalar; *sıklık*, *yönelim*, *yoğunluk* ve *alan* şeklinde dört özellik taşır. Öte yandan içerik analizinin nitel türü de bulunmaktadır. Bu çalışmalarda incelenen içeriğe ait belge ve istatistikler; toplumsal anlam ileten ortamlar olarak ele alınmaktadır (Neuman, 2017). Nitel içerik analizlerinde materyalin anlamı açıklanmaya çalışılır. Çünkü yorumlama gerektiren materyal için nitel yöntem tercih edilir ve genellikle metin incelemesine dayanır (Schreier, 2012). Bu analizde nicel içerik analizindeki gibi bir metodolojik süreç izleyip; niteliksel-yorumlayıcı bir eylem olarak metinlere kategori atama yapılmaktadır. Bu anlamda yöntem; karma yöntem olarak da değerlendirilebilmektedir: nitel adım olarak metne kategori atama; nicel adım olarak birçok metin üzerinde çalışma ve kategori sıklıklarının analizi (Mayring, 2014).

Bu çalışmada içerik analizinin nicel boyutunun yanında araştırma biriminin aktarmak istediği gerçek anlamlar yorumlanacak ve bazı noktalarda doğrudan aktarımlar da yapılacaktır. Nicel boyutta araştırmaya uygun olduğu düşünülen sıklık ve yönelim analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde *sıklık* bir şeyin olup olmadığını oluyorsa ne sıklıkta olduğunu saymayı; *yönelim* ise içerikteki mesajların yönünün (örn. olumlu mu olumsuz mu?) bir devamlılık çizgisi içerisinde gösterilmesini ifade etmektedir (Neuman, 2017). Araştırmada içerik analizinin tercih edilmesinde iki temel gerekçe bulunmaktadır. Bunlardan ilki Sözlükte yer alan *girş*lerin hem nicel analize imkan sağlayacak sayıda fazla olması hem de nitel analize imkan sağlayacak şekilde açıklayıcı olması bakımından çok yönlü analize imkan sağlamasıdır. İkinci gerekçe, bu analizde Sözlükte yazılanların sistematik bir şekilde incelenmesini sağlayabilmesidir. Çünkü *girş*ler, değindikleri asıl amaçlara göre kodlanabilmekte ve araştırmacının öngöremediği ve/veya literatürün değinmediği içerikleri de gösterebilmektedir.

Sıklık ve yönelim analizlerinin tercih edilme sebepleri ise EYT Yasasına tepkilerin “karşıt” veya “destekçi” şeklinde analize uygun olmasıdır. Okunan *girş*ler gerçek anlamlarıyla yasaya karşıt veya destekçi şeklinde kodlanarak yönelimleri ve bunların sıklıkları tespit edilebilmektedir. Nicel içerik analizinin; nitel içerik analizi ile tamamlanmaya çalışılmasının sebebi ise bu karşıtlık veya destekçiliğin hangi konulara odaklandığını göstermeye çalışmaktır. Bunun için örneklemedeki *girş*ler okunarak; girişlerin değindikleri konulara göre temalar oluşturulmuş ve nitel-nicel yöntem birlikte uygulanmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Yönelim analizi yapılırken 108 *giriş*in tamamı okunmuş, bu *giriş*ler üç kategori altında hangi eğilime aitlerse o kategoride sıklık ve yüzde analizine tabi tutulmuştur. Bu üç kategori sırasıyla EYT sorununa veya yasasına karşı konumda duranlar (*EYT Karşıtları*); EYT'yi sorun olarak görüp yasanın çıkmasını destekleyenler (*EYT Destekçileri*) ile bu iki kategoriye dahil edilemeyen daha çok tanım, haber paylaşımı, vb. yazarlardan oluşan “*diğer*” kategorisidir (Tablo 6).

Tablo 6. Yönelim Analizi (girişler)

Yönelim	<i>f</i>	%
EYT Karşıtı	85	78,7
EYT Destekçisi	17	15,7
Diğer	6	5,6
Toplam	108	100

EYT'ye karşı tespit edilen yönetime göre başlıklar içerisinde ele alınan *giriş*lerin 17 tanesi EYT yasasını desteklemekte; 85 tanesi ise EYT yasasına karşı bir görüş belirtmektedir (Tablo 6). Sonuçlar Ekşi Sözlük Platformundaki bu başlıklarda yazılan ve en beğenilen her on *giriş*ten yaklaşık sekizinin yasa karşıtı olduğunu göstermektedir.

Bir sonraki analizde karşıt ve destekçi *giriş*ler, çeşitli temalar altında ele alınarak sıklık analizine tabi tutulmuşlardır. Bu *giriş*ler, 10 ana tema ve 1 öneri teması altında birleştirilmiş olup bir *giriş*te eğer birden fazla konuya değinilmişse bunlar da toplama dahil edilmiştir. Temalar, önceden oluşturulmamış olup *giriş*ler okundukça değindikleri konu veya konulara göre yazar tarafından hazırlanmış olup buna göre her *giriş* değindiği temalara göre işaretlenmiştir.

Tablo 7. Temalara Göre Sıklık ve Yönelim Analizi

Tema	f*		Toplam	%
	Karşıtı	Destekçi		
Kuşakıçi	41	3	44	24,44
Oy/Seçim/Siyaset-Politika/İktidar/Muhalefet/AKP-CHP-vd.	17	-	17	9,44
Adil/Adalet/Adaletsizlik/Eşitlik/Eşitsizlik/Hak/Haksızlık	28	4	32	17,78
Kuşaklararası (X, Y, Z, Genç, Yaşlı)	23	5	28	15,56
Beşeri Yatırım Farklılığı (Eğitim-Çalışma)	7	-	7	3,89
Sistemden Çıkma (Sisteme güven)	3	1	4	2,22
EYT'lilerin Finansmanı	15	1	16	8,89
Çift Maaş (EYT'liler çalışmaya devam edecekler)	4	1	5	2,78
Sigortasız Çalıştırma	-	1	1	0,56
EYT'lilerin İşsiz Kalması	-	2	2	1,11
Alternatif öneriler	17	2	24**	13,33
Toplam	155	20	180	100

*Bir girişte birden fazla temaya değinilmişse bunlar da sayıma dahil edilmiştir. Toplam giriş sayısı 108'dir.

**5 girişin yasa karşıtı veya destekçisi olduğu tespit edilememiştir. Yalnızca öneri sunmuşlardır.

Yapılan analizde 44 girişin (%24,44'ü veya yaklaşık olarak her dört girişten birisi) doğrudan “kuşakıçi” çatışma-dayanışma üzerine odaklandığı tespit edilmiştir. En fazla bahsedilen ikinci tema “Adil/Adalet/Adaletsizlik/Eşitlik/Eşitsizlik/Hak/Haksızlık” teması olup toplam 32 girişte (%17,78'i) ele alınmıştır. “Kuşaklararası (X, Y, Z Kuşakları, Genç, Yaşlı)” teması ise 28 giriş (%15,56) ile en çok ele alan konulardan üçüncüsüdür. Çözüm önerileri sunan girişler de dikkate alındığında bu 4 tema tüm temaların %71,11'ini oluşturmaktadır (Tablo 7). Nicel bulgular ve oluşturulan temalara bakıldığında başlıklarda ele alınan temaların çatışma vurgularını içerdiği açıkça görülmektedir. Uzlaşma yolları öneren tek başlık, politika önerilerinin olduğu başlıktır denebilir.

Analizin nitel boyutunda bu temaların sıklığına göre girişlerdeki argümanlar ele alınmakta olup EYT destekçileri ve karşıtlarının asıl anlatmak istedikleri vurgular doğrudan alıntılarla da desteklenerek aktarılmaktadır. Öte yandan girişler önce başlık numarası sonra giriş numarası şeklinde belirtilmektedir. Örneğin B19E12; 19. Başlığın en beğenilen 12. Girişi demektir.

Kuşakıçi Teması

Bu temada; yasanın kapsamıyla ilgili vurgular yapılan döneme ait girişler yer almaktadır. Örneğin bir girişte “1997 girişliyim”, “09/09/1999 girişliyim”, “bir gün sonra sigortalı olan” gibi ifadeler yer alıyorsa kuşakıçi temasında değerlendirilmiştir.

EYT karşıtı argümanların temelinde bir günlük sigortalılık farkından dolayı kuşak içinde dahi emeklilikte ciddi sayılabilecek düzeyde yaş farklılıklarına sebebiyet vermesi yatmaktadır. Burada haksızlık, şanssızlık gibi temalara da sıkça yer verilmektedir. Hatta kinayeli ifadeler kullanılarak yasanın çok basit bir şekilde kanun kapsamına girmeyen kişileri mağdur edeceği argümanı yer almaktadır.

“İsede aynı sınıfta olduğumuz ve hala yakın olduğum bir arkadaşım lise 1’i bitirdiği yaz mcdonalds ta işe girmişti. 2 gün çalıştıktan sonra çok yorucu bir iş olduğu için babası izin vermedi işten ayrıldı. sonrasında ikimiz de üniversite okuyup mühendis olduk, askerliğimizi yaptık, 23-24 yaşlarımızda iş hayatına başladık. arkadaşım seneye ... emekli olacak. ben 62’yi bekleyeceğim. **meğerse o 2 gün 20 yıla bedelmiş.** helali hoş olsun, arkadaşımıdır gözüm yok. fakat sizce de burada büyük bir saçmalık yok mu?” **B8E15**

“benden sadece 2 yaş büyük olan amcaoglum benden 18 yıl önce emekli olacak. aradaki fark 16 yıl.” **B8E7**

Az sayıdaki EYT destekçisi argümanda yasanın kapsamına girmeyen kişilerin “*bahtsız*” oldukları ifade edilmekle birlikte; EYT’lilerin 4447 sayılı kanun döneminde getirilen yeniliklerle haklarının gasp edildiği, yasaların geriye işletilemeyeceği vurgusu yapılmaktadır (B19E1). Tüm bunlara rağmen EYT bir haktır ondan sonra gelen kişiler için kademeli bir sistem uygulanabilir (B95E9).

Karşıt	Destekçi
<p>“asla arzu etmeyeceğim türden şanstır. allah'tan benim sigortam 11 eylül 1999'da başladı da ondan dolayı takmıyorum.” B100E1</p> <p>“hala var mı bilmiyorum ama eskiden milli piyango, büyük ikramiyeyi tek rakamla kaçıran bilet sahiplerine de bir miktar ödül verirdi. bunlara da bari yaşam boyu bedava akbil filan verilsin...” B101E1</p> <p>“benimle aynı yaşta olan arkadaşım benden 2 yıl önce dayısının dükkanında sadece 1 ay sigortalı gösterildi ve faal olarak benden 4 ay sonra iş hayatına başladığı halde bugün ... emekli oldu ben ise 60 yaşında yani 18 yıl sonra emekli olacağım...” B35E1</p>	<p>“bir gün önce işe başlasa muhtemelen erkekse 2024 de kadınsa hemen emekli olacaktı. şimdi 20 seneye yakın yaş bekleyecek olan bahtsız kişi. ... bu durumun asıl suçlusu 1999 yılında bu ... kanunu çıkartan millet meclisinde. bu yasa ile mevcut hak gasp edilmiş. normalde anayasa ilkesi olarak hiç bir yasa geriye yürümez hatta yeni kanun ile eski kanun kıyaslanır ve kişinin lehine olan uygulanır...” B19E1</p>

Sonuçlar, Bülbül ve Kayaker'in (2023) çalışmalarında bulguladıkları gibi 09/09/1999 ve sonrasında sigortalılığı olanların emeklilikte yaş şartının sürdürülebilirliğinin risk altında olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Karşıtlar da destekçiler de akranlarına herhangi bir şekilde hak vermemektedir. Karşıtlar, ilerleyen dönemde benzer şekilde hak taleplerinde bulunacaklardır.

Oy/Seçim/Siyaset-Politika/İktidar/Muhalefet/AKP- CHP-vd. Teması

Literatürde sıkça tartışıldığı gibi; çalışmanın bu temasında yasanın 2023 Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimleriyle alakası üzerine vurgular yapılan *giriş*ler yer almaktadır.

Karşıtlar

"...oy uğruna tüm ülkeye zarar verecek bir gelişme olmuştur. bence daha çok oy kaybettirecek." B8E31

"hükümetin elinde iki ucu keskin bıçak var. bir taraf yükü üstlenecek diye rahatsız, diğer taraf emekli olup rahat etme hayaliyle umutlu. olan yükü üstlenen bugünün gençlerine olacak. çünkü kısa vadede bu grup ne kadar zarar gördüğünü anlamayacağı için karar aşamasında göz ardı edilecek. seçimi kazanmak için hükümet büyük külfetin altına girerse bu külfetin altında biz kalırız. yapılmaması gereken bir düzenlemedir." B99E32

"...değişik ... yasalar çıkarıldı. ama "eyt yasası" adı altında öyle bir yasa çıkarıldıki, dünya tarihinde hukuk, sosyoloji ve psikoloji derslerinde üzerinde saatlerce konuşulacak saçma bir durum yaratıldı. tamamen seçim yatırımı olarak ve üzerinde hiç düşünülmeden plansız bir şekilde ortaya çıkan bu yasa milyonlarca yeni mağdur yaratmıştır. anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olan ve vicdani hiç bir yönü bulunmayan bu durumun bir şekilde telafi edilmesi gerekmektedir." B95E5

Bu temada ele alınan *giriş*lerin tamamı EYT yasasına karşıt bir konumda olup hem hükümetin hem muhalefetin aleyhine *giriş*ler yer almaktadır. Ayrıca açılan başlıkların seçim vaatlerinin olduğu dönemlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Karşıtlara göre, yasayı destekleyenler "kişisel çıkar"ları; iktidar ve muhalefet partileri ise "politik çıkarları" ile hareket etmektedir. Bu bağlamda iktidar partisinin seçimler öncesinde EYT'liler ile EYT'li olmayanlar arasındaki çekişmede EYT'liler lehine bir yol izleyerek birbirlerini desteklediği (logrolling) düşünülebilir.

Adil/Adalet/Adaletsizlik/Eşitlik/Eşitsizlik/Hak/Haksızlık Teması

Bu temada; sözlük yazarlarının bakış açısıyla yasanın niteliğine dönük *giriş*lere yer verilmektedir. *Giriş*lerde yasanın adil olup olmadığına, bireyler arasındaki eşitlik

veya eşitsizlik vurgularına, yasanın hak mı teslim ettiğine yoksa haksızlık mı yarattığına dair argümanlar bulunmaktadır. Örneğin bir girişte “yasa haksızlık yaratmıştır”, “yasa Anayasa’nın eşitlik ilkesine aykırıdır”, “yasa, EYT’lilerin haklarını teslim etmiştir” gibi bir vurgu varsa bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Karşıt	Destekçi
<p>“9 eylül’de sigorta girişi olanlar 43 yaşında (örneği var bizim iş yerinde), 10 eylül’de girişi olan 55 yaşında olacak. işin saçmalığına, adaletsizliğine bakın...” B4E3</p> <p>“haksızlık ve büyük rezalettir. benden 3-4 yaş büyük biri benden 20 sene önce emekli oluyorsa...” B8E1</p> <p>“evet bugün eyt açıkladı ve 8 eylül 1999 öncesi sigortalı olanları kapsar şekilde erken emeklilik hakkına kavuşturdu. peki 9 eylül 1999 sonrası sigorta girişi olan kişinin günahı ne. en kötü 10-15 yıl daha çalışmak zorunda kalacak bu nasıl adalet anlayışı” B8E2</p>	<p>“...haksızlık falan yok aslında. adamlara böyle emekli olacaksın deniyor. onlar da hakkını alıyor...” B8E10</p> <p>”Türkiye’de ilginç bir şekilde, bir sivil toplum hareketi örgütlenerek, yıllarca mücadele ederek uğradığını düşündüğü bir haksızlığı çözdü. kim ne derse desin bu konuda çok uğraştılar... 65 yaşında bu ülkede emekli olmak ne adil ne de gerçekçi. aynı şekilde 40’lı yaşlarda emekli olmak da öyle...” B8E20</p>

EYT karşıtlarının temel vurgusu yasanın yasadan faydalanamayanlar açısından adaletsizlik, eşitsizlik, haksızlık yarattığı yönündedir. Tepkiler, genel olarak yasanın kapsamıyla ilgilidir. Destekçiler ise 4447 sayılı Kanunun yarattığı haksızlığın çözülmesine ve emeklilik yaşlarının gerçekçi olmadığına odaklanmaktadır. Ayrıca yıllar süren örgütlü başarının meyvesini aldıkları ifade edilmektedir.

Kuşaklararası (X, Y, Z, Genç, Yaşlı) Teması

Bu temada; sözlük yazarlarının bakış açısıyla yasanın kuşak içi değil, kuşaklar arasında yaratacağı etkiler üzerine odaklanılmaktadır. Girişlerde X, Y, Z kuşağı gibi genç ve yaşlı gibi kelime vurguları referans alınmıştır. Örneğin “2008’den sonra sigortalı olanlar”, “EYT’li 40 yaşında emekli olacak, Z kuşağı mezarda emekli olacak” gibi girişler bu temada ele alınmıştır.

Karşıt	Destekçi
<p>“adamın biri, bir lokantanın önünden geçiyormuş. bir bakmış camda kocaman bir ilan: " sen ye torunun ödese!" adamın hoşuna gitmiş bu ilan. girmiş içeri bir güzel karnını doyurmuş. tam kalkacağı sırada garson hesabı getirmiş. adam çıkışmış tabi: "bu ne kardeşim. hani torunum ödeyecekti?" "tamam beyefendi haklısınız ama, bu zaten dedenizin hesabı."B8E25</p> <p>“şimdi 51 yaşındaki adamı işe almıyorlar nasıl geçinecek deniyor ya. bizi 63 yaşında kim işe alacak?” B99E26</p>	<p>” eksi sözlükte bu insanlara amca dede diyorlar. işine gelince gencecik, gelmeyince amca dede... hadi len oradan...” B99E23</p> <p>“... her çıkan yasa, sonrakileri mağdur edecek şekilde çıkıyor. mağdur olan kesim sesini çıkarıyor, ardından gelenler itiraz ediyor. içinden çıkılmaz bir döngü içindeyiz sanki.” B8E20</p>

EYT karşıtları, EYT destekçilerinin “işsiz EYT’lilere iş bulamamanın mevcut düzenlemeler dolayısıyla yeni kuşaklarda daha fazla hissedileceğini”, her yaşlı kuşağın her genç kuşağa bir borç bıraktığını, “40lı yaşlarda emeklilik talep etmenin akıl almaz olduğunu”, “diğer ülkelerde; gençlere daha yaşanabilir dünya sunmaya çalışılırken Türkiye’de bunun aksine bir politika izlendiğini” ifade etmektedirler. Burada yazılanlarda da açıkça EYT’lilerin “kişisel çıkar”larına dönük vurgular söz konusudur. Az sayıdaki destekçi ise genç kuşağın kendilerine yaşlı gözüyle baktığını, bir çeşit yaş ayrımcılığı yaptıklarını kastetmektedir. Öte yandan yasanın destekçilerinden olsa da B8E20 numaralı *giriş*’te her bir önceki neslin, bir sonraki nesli mağdur ettiği açıkça belirtilmektedir. Görüldüğü gibi hem karşıtların hem de kimi destekçilerin yazdıklarında kuşaklar arasında bir çatışma vurgusu bulunmaktadır. Rasyonel oylama modelinde (Browning, 1975) bahsi geçen savlar, EYT’liler ve genç kuşak arasında kendisini göstermektedir denebilir. EYT’li olmayanlar, yani kanuna göre sosyal sigortacılık açısından yaşlılık riskine maruz kaldığı kabul edilmeyen kimseler kanuna karşı tepki göstermektedirler.

Beşeri Yatırım Farklılığı Teması

Bu temada; sözlük yazarlarının bakış açısıyla yasanın beşeri yatırım üzerine etkilerine odaklanılmaktadır. Karşıt *giriş*’lere göre EYT yasası, özellikle 1977-1982 doğumlu olan (B8E18, B8E6) ve liseden sonra üniversite okumayı tercih eden, daha katma değerli işler yürüten bireyler liseden sonra işe girip EYT’li olmaya hak kazananlara göre cezalandırılmışlardır (B8E18, B8E27). Üniversite okuyan bireyin 60 yaşında, üniversite okumayan akranının ise 43 yaşında emekliliğe hak kazanması söz konusudur. Bulgu, Aslan ve Karadeniz’in (2023) çalışmasını destekler niteliktedir.

Sisteme Güven Teması

Bu temada; sosyal sigortacılığın temel ilkelerinden olan “karşılıklılık ilkesi” üzerine eleştirel *giriş*ler yer almaktadır. *Giriş*lerin tamamında ele alınan konular şunlardır: “Emeklilik olmasa da artık sisteme prim ödenmemeli” (B7E1), “emeklilik olmasın ancak ödenen primler iade edilmeli” (B8E10), “sistemin liberalizasyonu (primlerin kesilmemesi, isteyenin özel sektöre yatırması) sağlanmalı”dır (B95E1). Ayrıca yeni nesillerin sisteme prim yatırmalarının herhangi bir rasyonelliğinin kalmamış olması da değinilen bir konudur (B99E27). Bulgular, örtüşen nesiller modelinin (Tabellini, 2000) savlarıyla örtüşmemektedir. Zira EYT’li olmayanların EYT’lilerin fikirlerine, EYT’lilerin de EYT’li olmayanların fikirlerine hiç katılmadıkları ve EYT’li olmayanların sisteme güveninin sarsıldığı görülmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde bahsi geçen *giriş*lerde EYT sorunu bakımından sosyal güvenlikteki dayanışma ilkesinin incelendiği açıkça görülmektedir.

EYT’lilerin Finansmanı Teması

Literatürde sıkça ele alındığı gibi bu temada EYT’lilerin yaratacağı/yaratabileceği maliyetler üzerine odaklanan *giriş*ler yer almaktadır. Karşıtların temel vurgusu, erken yaşta emekli olanların kısa süre ödedikleri primlerin uzun süreler boyunca emekli aylığı alacaklarını ifade ederken; destekçi *giriş*in (B99E19) vurgusu ise emekliliğin EYT’liler için 25 yıl ödenen primin karşılığı olduğudur.

“emeklilerin parasını siz ödemeyeceksiniz, 25 yılda ödediğimiz primlerle maaşımızı alacağız yazanlar var. adam 41 yaşında emekli olacak, belki 91 yaşına kadar 50 sene emekli maaşı alacak. Kendisine göre 25 yıl çalışıp 50 yıllık emekli maaşı primi ödemiş.” **B99E12**

“hükümetin elinde iki ucu keskin bıçak var. bir taraf yükü üstlenecek diye rahatsız, diğer taraf emekli olup rahat etme hayaliyle umutlu. olan yükü üstlenen bugünün gençlerine olacak. çünkü kısa vadede bu grup ne kadar zarar gördüğünü anlamayacağı için karar aşamasında göz ardı edilecek. seçimi kazanmak için hükümet büyük külfetin altına girerse bu külfetin altında biz kalırız. yapılmaması gereken bir düzenlemedir.” **B99E32**

Karşıtlar, EYT’lilerin kişisel çıkarları ile uzun yıllar aylıklar almayı istediklerini ifade etmektedir. Böylelikle EYT’liler, kendilerinin katlandıkları külfetin azlığına rağmen kendi aylıklarını toplumun diğer kesimlerine ödeyeceklerdir.

EYT'lilerin Çift Maaş Alacağı Teması

Bu temada; EYT'lilerin emekli olacağı, ancak işgücü piyasasından çekilmeyip çalışmaya devam edecekleri üzerine *giriş*ler yer almaktadır. Karşıtların temel vurgusu, EYT'lilerin temel çabalarının emekli olmak olmadığı, çift maaş almayı arzuladıkları (B4E3) yönündeyken; destekçi *giriş*in (B99E18) vurgusu ise işgücü piyasası eleştirisi içermekte, emekli olduktan sonra esnaf-kurye modeliyle kuryelik yapıp daha mutlu olacağını ifade etmektedir.

Karşıtlara göre işgücü piyasasında gençlere yer açılması için EYT'liler çalışmamak şartı ile emekli olabilmelidir (B99E2). Hatta işverenler EYT'lileri çalıştırmamalıdır (B8E19).

Sigortasız Çalıştırma Teması

Tek bir *giriş* ile ele alınsa da bu temada; Türk Sosyal Güvenlik sisteminin temel sorunlarından birisi olan kayıtdışı çalıştırma sorununa eğilinmiştir. B19E9 numaralı EYT destekçisi *giriş*te, işe 08/09/1999 öncesinde girmiş EYT'lilerin, 08/09/1999 sonrasında ilk defa sigorta girişlerinin yapılması dolayısıyla zorlaştırılmış şartlarla emeklilik şartlarına tabi olmalarına ve o dönemde bilgiye erişim kaynaklarının kısıtlı rolüne yer verilmiştir.

EYT'lilerin İşsiz Kalması Teması

EYT destekçisi iki *giriş* ile ele alınan bu temada temel vurgu özellikle özel sektörde çalışan EYT'lilerin işsiz kalmaları halinde işgücü piyasasında tekrar yer edinemeyecekleridir/edinememeleridir.

“...eyt konusunda en önemli konu "kazanılmış hakkın geriye dönük işleme gasbedilmesidir." şimdi işsiz kalsam, ne emekli olacak, ne de iş bulabilecek olmam diğer sıkıntıdır...” **B99E15**

“...1998 yılında işe başlayan (sigorta kaydı girilen) kişi, o dönem yirmili yaşlardaysa kırk veya ellili yaşlarında emekli olacak. ""gencecik"" denilmiş... bir insanın en genç ve güzel zamanlarından başlayarak minimum yirmi beş yılını harcaması, az bir şey mi? türkiye'nin şartları malum. sermaye sınıfı açısından bir cennet olan ülkemizde çok güçlü bir sömürü mekanizması var. öyle ve o kadar ki, yaşam, emekçiler için bir cehenneme dönüştürülmüş durumda. trafikte saatlerini harcayan emekçiler, günde minimum 10-12 saat çalışıyorlar. fazla mesai, yaşamın normal haline gelmiş. işsizlik korkusu, bitmeyen borçlar, artan faturalar, ev kiralari vs. derken, daha kırklı yaşlarına gelmeden bu ""gencecik"" insanların posası çıkıyor. istiyorlar ki, altmış küsur yaşına kadar bu insanlar sömürsün, iyice

posası çıksın, sonra da bir kenara atılsınlar. doyasıya, insanca, güzel ve lüks bir yaşam sadece zenginler sınıfının hakkı olsun...” **B99E20**

Bir önceki temada olduğu gibi EYT'lilerin savunduğu savlardan sonuncusu yine Türkiye'deki işgücü piyasasının kronik sorunlarına dayanmaktadır. Düzgün işlerde çalıştırılmayan, uzun saatler mesai yaptırılan kişiler için erken yaşta işe başlamak, onların hızlı bir şekilde yaşlanmalarına; işsiz kaldıklarında ise iş bulmada güçlük yaşayarak işgücü piyasası dışında kalmalarına neden olmaktadır.

Alternatif Öneriler Teması

*Giriş*lerin tamamında karşıtlar veya destekçiler bulunmamaktadır. Bazı *giriş*ler EYT sorununa karşı çeşitli çözüm önerileri de sunmaktadır. Karşıt veya destekçi *giriş*lerde de yer yer alternatif çözümlere yer verildiği görülmektedir. Önerileri şu şekilde özetlemek mümkündür:

Herkes İçin Eşit Emeklilik Şartları Sağlanmalı

Yaş şartı olmadan tüm vatandaşlar için eşit şekilde 25 yıl çalışma 5000 prim günü (B35E2); 35 yıl sigortalılık, 10 bin prim günü (B35E3) şartları sağlanmalıdır.

Emeklilikte Yaş Şartı Kaldırılmalı

Emeklilikte yalnızca prim günü (B35E4, B95E13) dikkate alınmalı, yalnızca 10 bin prim günü (B95E8) şartı sağlanmalı, kişi prim gününü hangi yaşta doldurursa o yaşta emekli olmalı (B35E5), “işe 20 yaşında başlayan bir kişiye 60 yaşında emekli olacaksın” denmemeli, verilen emeğe göre emeklilik hakkı verilmeli (B8E16), 16 yaşında işe başlayan birisi 60-65 yaşına kadar çalışmamalı, belirlenen prim günü şartını sağlaması şartıyla emekliliğe hak kazanabilmelidir (B99E10).

Asgari de Olsa Bir Yaş Haddi Olmalı

Adil emeklilik için kuşaklar arasındaki dengeyi gözetmek adına emeklilikte erkeklerde 50-55, kadınlarda 48-52 gibi bir yaş haddi konmalıdır (B8E21).

Sosyal Sigortacılıktan Vazgeçilmeli

Ücretler sosyal sigorta primleri kesilmeden brüt üzerinden ödenmeli, isteyenler BES'e girmeli (B95E1); genç nesil bireysel tasarruflara yönelmelidir (B99E11).

Kademeli Bir Yaş Haddi Sistemi Kurulmalı

Emeklilikte EYT Yasasında olduğu gibi bir günden kaynaklanan uçurumlar olmamalı (B95E2), kademeli bir yaş artışı sistemi kurulmalı (B95E10), üniversite okuduğu için emeklilik yaşında on yıllara varan farklar olmamalı (B95E12, B95E14) ve hatta kademeli geçiş çalışanların kendileri talep etmelidir (B95E11). 24 saat ile oluşan uçurum en azından EYT'li olmayanlar açısından kademeli bir sistem ile çözümlenmelidir (B95E6).

Kademeli sisteme ilişkin bir diğer öneri ise işe giriş tarihine bakmaksızın emekli aylığı miktarlarının emeklilik yaşıyla ilişkilendirilmesidir (B95E3). Buna göre belirlenen bir yaş haddine ulaşan kişi çalışma hayatından çekilirse ilgili kademedeki emekli aylığı miktarını almalı; ancak çalışmaya devam eder ve bir sonraki kademeye geçene kadar çalışırsa daha yüksek kademedeki aylık almalıdır. Burada kişi, bir sonraki kademeye geçene kadar emekli aylığı miktarında ait olduğu kategoriden aylık almalıdır. Eğer kişi sonraki kademelere geçene kadar çalışırsa da ulaştığı kategorideki miktardan aylık almalıdır.

EYT destekçilerinden de B95E9 girişinde 09/09/1999-01/05/2008 tarihleri arasında sigortalı olanlarda kademeli bir yaş artışı sağlanmalıdır önerisi verilmiştir.

Prim Gün Sayısı ve Yaş Haddi Olmalı

5000 prim günü ve 60 yaş ile emekli olunabilmelidir (B95E8).

Yasalar Sık Sık Değiştirilmemeli

Devlet yönetiminde sıklıkla yasa değişimi yapılmamalı, emeklilik şartları sürekli değişmemelidir (B99E13).

Aylık Miktarları Üzerinde de Durulmalı:

EYT destekçilerinden gelen önerilerden birisi emekli aylıklarının miktarları üzerinedir. Çalışma süresi uzadıkça özellikle düşük gelir dilimindekiler için aylık bağlama parametrelerinden kaynaklanan sebeplerle emekli aylıklarında düşüşler söz konusu olmaktadır. Bundan dolayı aylık hesaplama sisteminin baştan sona değerlendirilmesi gerekmektedir (B99E15).

1) İşe Giriş Tarihinin Emeklilik Sistemi Üzerinde Etkisi Olmamalı:

İşe giriş tarihine göre emekli olunmamalı, çalışma süresine bağlı olarak emeklilik günü hesaplanmalıdır (B99E7).

Görüldüğü üzere neredeyse tüm çözüm önerileri biricik olup bazıları birbirini desteklemekte; bazıları ise birbiriyle çelişmektedir. Kimi öneriler, sosyal sigortacılık sisteminin finansmanı üzerindeki yükü daha fazla zorlayabilecek önerilerdir.

Çalışmanın ampirik bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, sosyal güvenliğin temel prensiplerinden olan dayanışma ilkesinin zedelendiği görülmektedir. Hatta bu zedelenme, kuşak içinde dahi çatışma yaratacak düzeydedir. Bulgularda neredeyse hiçbir özgeci yan tespit edilmemiş olup; özellikle EYT karşıtlarında EYT'lilerin kişisel çıkarlarıyla hareket ettikleri ifade edilmiştir. Hatta kişisel çıkarlar, yaşlılık riski bakımından sosyal sigortacılık sistemine güvenin sarsılmasına ve özel sigortacılığa eğilimin artmasına sebebiyet vermektedir.

Sonuç

Sosyal güvenlik -özellikle de sosyal sigorta-, yalnızca kanuni düzenlemelerden oluşan bir hukuk bilimi çıktısı veya yalnızca gelir-gider dengesini kurmak için oluşturulan aktüerya bilimi çıktısı değildir. Benzer şekilde sosyal güvenlik yalnızca ekonomi biliminin veya maliye biliminin ilgi alanına girmemektedir. Sosyal güvenlik politikaları, öznesi olan “insan”a dokunduğu için sosyolojik bir boyut da taşımaktadır. Bu çalışmanın önemi, EYT tartışmalarına kuşak içi adalet yönünden ve sosyolojik boyuttan yaklaşmış olmasıdır.

Araştırmanın nicel bulguları, kuşak içinde dahi EYT yasasına karşıt olanlar ve destek çıkanlar bulunduğu yönündedir. Yasaya karşıt konumlananlar, yasayı destekleyenlere nazaran sayıca fazladır. Bu karşıtlığın veya destekçiliğin ardında yatan temel nedenler araştırmanın nitel boyutunda incelenmiştir. Yasa **karşıtlarına** göre (1) EYT Yasası yüzünden aynı kuşak içinde olan bireylerin, sırf sigortalılık başlangıç tarihlerinin farklı olması dolayısıyla emeklilik yaşında uzun yıllara varan farklılıklar ortaya çıkmıştır, (2) EYT Yasası 2023 yılı genel seçimleri için popülist bir yasadır, (3) EYT Yasası, kapsamına almadığı kişiler için adil olmayan, yeni bir haksızlık doğurmuş bir düzenlemedir, (4) Yasa gelecek kuşaklar için de önemli külfetler doğurmuştur, (5) Yasanın kapsadığı dönemde çalışma hayatına girmeyip eğitime devam eden kişiler cezalandırılmıştır, (6) Yasanın kapsamı dolayısıyla sosyal sigortacılık sisteminin temelleri sarsılmıştır, (7) Yasanın getirdiği önemli bir mali yük vardır ve EYT’li olmayanlara bu külfet yüklenmiştir, (8) EYT’lilerin temel amacı emekli olmak değil, çift maaş almaktır. **Destekçilere** göre ise (1) Yasa ile EYT’lilerin alınan hakları iade edilmiştir, kapsama girmeyen kişiler şanssızdır, (2) EYT’liler örgütlenerek uzun yıllar süren mücadele sonucunda haklarını almışlardır, (3) EYT’nin külfeti, başka insanların üzerinde değildir, EYT’li bu külfete yıllarca çalışarak katlanmıştır, (4) EYT’lilerin sigortalılıkları; sigorta bilincinin yeterince bulunmadığı ve kayıtdışı çalıştırmanın yoğun olduğu 1990’lı yıllarda geç başlatılmıştır, (5) EYT’liler Türkiye işgücü piyasasının dezavantajlarını (erken yaşta işe başlama, uzun saatler çalıştırılma, işsizlik riskiyle karşı karşıya kalındığında iş bulamama, vb.) önemli şekilde hisseden bir kesimdir. Bulgular, karşıtlar ve destekçilerin neredeyse hiçbir konuda aynı fikri paylaşmadığını göstermektedir. Özellikle karşıtlar, EYT’lilerin kişisel çıkarlarıyla; iktidarın ise siyasi çıkarlarıyla hareket ettiklerini ifade etmektedir. Bu bulgular, sosyal güvenliğin temel prensiplerinden olan *özgeçicilik, dayanışma, kuşak içi (ve kuşaklar arası) adalet* ilkeleriyle örtüşmemektedir.

Sosyal güvenlik politikaları, özellikle uzun vadeli riskler ve toplumun tamamını ilgilendiren konularda toplumsal adaleti, eşitliği zedeleyici şekilde değiştirilmemelidir. Aksi takdirde dayanışma ilkesi zedelenme riskiyle karşı karşıya kalabilir. EYT Yasası, kapsamı dolayısıyla yalnızca kuşaklar arasında değil, bu çalışma özelinde görüldüğü gibi kuşak içinde dahi çatışmalar yaratacak bir yerde konumlanmıştır. EYT’liler ve olmayanlar, aynı yaşta olsalar dahi diğerleriyle çatışma

içerisindedir. Hatta aynı kuşakta belki de daha ileri yaşta olup sigorta girişi 4447 sayılı kanun dönemine denk gelen *EYT'de Sigorta Girişine Takılanlar*, çok daha geç yaşta emekli olabilecektir.

Özetle çalışmanın bulgularına göre yasanın sosyal sigortacılık teorisiyle ilgili olumsuz sonuçları şu üç maddede sıralanabilir:

- *Sosyal risk* kavramı açısından düşünüldüğünde EYT'liler yaşlanmış sayılmakta; aynı kuşakta olsa bile sigorta girişi 09/09/1999 ve sonrasında olan akranları ise genç sayılmaktadır.
- *Kuşak içi adalet* kavramı açısından düşünüldüğünde EYT'liler; akranlarına göre hem daha erken emekli olmakta hem de aylık hesaplama sistemleri bakımından daha avantajlı konumda bulunmaktadır.
- *Dayanışma ilkesi/prensibi* açısından düşünüldüğünde EYT'liler ve EYT'li olmayan akranları, dayanışmadan vazgeçmeye başlamış görülmektedir. Dayanışma, çatışmaya evrilmiştir ve sosyal sürdürülebilirlik sorunları baş göstermeye başlamıştır.

7438 sayılı yasanın yürürlüğünden sonra EYT'lilerin “şahsi” mücadelesi, EYT'li olmayanların da “şahsi” mücadelesine yol açacak gözükmektedir. Önce 09/09/1999 ve sonrası sigortalılar, sonra 30/04/2008 sonrası sigortalılar ve en nihayetinde gelecekte yapılacak diğer reformlara tabi olanların hak talepleri özellikle de kırılgan seçim zamanlarında siyasi baskı mekanizması olarak bir sonraki kuşağı ve/veya henüz sigortalı olmayan aynı kuşaktan fertleri dışlayabilecektir.

7438 sayılı yasa, açık bir şekilde 1999 ve 2006 reformlarının var oluş gerekçelerine aykırı bir düzenlemedir. Bu yasa, emeklilik şartları hakkında yeni düzenlemelerin öncüsü olacaktır, olmak durumundadır. Nurdoğan ve Ulug'un (2023:90) belirttiği gibi toplumun tamamını ilgilendiren sosyal güvenlik konularının siyaset kurumunun etki alanından çıkarılması gerekmektedir.

Yeni düzenlemelerde EYT'li olmayan tüm kesimler için ülke gerçeklerine uygun, ancak popülizmden uzak, objektif, bilimsel ilkelere aykırı olmayan emeklilik şartları belirlenmelidir. Aksi takdirde Bülbül'ün (2023) öngördüğü gibi emeklilik sistemimizdeki yaş şartı sürdürülebilir olmaktan çıkacaktır. Dahası yaşlı olmayan ancak yaşlı kabul edilen kişilere aylık verilmesi ihtimali dolayısıyla sosyal sigortacılık sistemi ile sosyal yardım sistemi iç içe geçecek gibi gözükmektedir.

Her ne kadar sosyal sigorta sistemimizin finansmanını zorlayacak bir öneri olsa da 09/09/1999 ve sonrasında sigortalı olanların emeklilik şartlarında yaş haddinin kademelendirilmesi önem arz etmektedir. Çünkü araştırmanın bulgularında sosyal sigortacılık sistemine olan güvenin sarsıldığı, bireylerin özel sigortacılığa yönelim gösterdiklerini ve şahsi tasarrufların önemsenmeye başladığı açıkça görülmektedir. Sosyal sigortacılık sistemine olan güvenin yeniden tesis edilmesi için böyle bir feragat şarttır. Bu feragatin maliyeti ise kayıtdışılığın önlenmesi ve sosyal güvenlik bilincinin artırılması gibi yollarla sisteme dahil edilen prim gelirlerinin artışının sağlanmasıdır.

EYT destekçilerinin bahsettiği temel sorunlara ilişkin de Türkiye işgücü piyasasının kronik sorunlarının iyileştirilmesine dönük adımlar atılmalıdır. Emeklilik, sosyal sigortacılık sistemiyle birlikte düşünüldüğünde çalışma hayatının sonunda ortaya çıkan bir hak olarak işgücü piyasasından ayrı düşünülemez. Bundan dolayı ülkemizdeki işgücü piyasasının kronik sorunlarına bakıldığında 1990'lara göre kimi iyileşmeler söz konusu olsa da kayıtdışı istihdam oranları hala çok yüksektir; çalışma şartları hala ağırdır. Ayrıca 21. Yüzyılda işgücü piyasasında yeni sorunlar da ortaya çıkmıştır. İşgücü piyasasındaki ağır ve güvencesiz koşullar, bireylerin yaşlılığında hem sağlığını hem de emeklilik aylıklarını etkileyen sorun alanları olarak görülmelidir. Zira düzgün işlerde, insan onuruna yaraşır şekilde çalışan kişiler için erken emeklilik talepleri de azalacaktır.

Son olarak her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da kimi kısıtları bulunmaktadır. Bu çalışmada EYT yasasının sosyal sigorta sistemindeki mali sürdürülebilirlik tartışmalarına, hukuki boyutuna, ekonomik etkilerine yeterince değinilmemiştir. Çalışmada daha çok sosyal boyut perspektifinden ve sosyal güvenlik teorisi açısından ele alınan bu konuda, hukuk, ekonomi, maliye, sosyoloji, aktüerya, demografi gibi birçok disiplini ilgilendirmekte olduğundan; politikalar üretilirken bunların tümünü kapsayan, sosyal sigortacılığın temel ilkelerini zedelemeyen, aynı zamanda sosyal devlet ilkesinden ödün verilmeden eşitlikçi ve objektif politikaların üretilmesi gerekmektedir. Bu alanlarda uzman kişiler tarafından oluşturulan bilim komisyonları ile uluslararası standartlarda politikalar yaratılmalıdır.

Extended Summary

Until the first Social Security Reform in Türkiye (09/09/1999 Law No. 4447), women could retire at 38 and men at 43. With this reform, the retirement age requirement was gradually increased to 58 for women and 60 for men for those who were insured on or before 08/09/1999. This age requirement was increased to 58 for women and 60 for men for those who were insured on or after 09/09/1999.

Against increasing the age requirement, the community that had insurance for the first time before the reform, that is, on and before 08/09/1999, called itself Those Hindered From Retirement Due To Age (in Turkish abbreviation *EYTs*). *EYTs* organized through social media and then through associations and struggled to qualify for retirement under the conditions before the Reform. As a result of the struggles of *EYTs*, Law No. 7438 (or *EYT Law*) was enacted and came into force on 03/2023, and the EYT Law only covered those insured on or before 08/09/1999. According to the EYT Law, if a person was insured for the first time on or before 08/09/1999 and worked uninterruptedly, that person is entitled to retire at the age of 38 for women and at 43 for men. However, the person who became insured for the first time on or after 09/09/1999 is entitled to retire at the age of 58 and 60 respectively. As a result, there is a difference in retirement age of

up to 20 years for women and 17 years for men due to being insured one day before because of the EYT Law. This shows that there are significant differences in entitlement to social security benefits even within the same age group (cohort). After the EYT Law was enacted, those who were not in the scope of the EYT Law, began to emphasize that they were seeking "justice" in retirement by following similar paths to EYT members.

As it is known, social security is a concept known for its intra- and inter-generational solidarity principle. For example, the intra-generational solidarity feature includes the fact that of two (peer) insured people who contribute against the same *social risk*, the one exposed to this risk benefits from the social security benefit, while the other continues to contribute. Because the second insured may also be exposed to the same risk. For example, if one of the two insured people who contributes for unemployment risk becomes unemployed, the social security system will give unemployment benefit to this insured; the other insured will continue to contribute in this regard. In this study, the subject is the risk of old age, and it is emphasized that one of the two insured people in the same age group is considered old depending on the date of first insurance, while the other is not considered old.

In this context, the aim of the study is to explain the reactions of those in the same cohort to the EYT Law in terms of intra-generational solidarity or conflict through the comments on www.eksisozluk.com. There are some reasons for choosing Eksi Sozluk in this research. Firstly Eksi Sozluk can be defined as Turkiye's oldest interactive dictionary, information sharing, and social media site. This dictionary was established on February 15, 1999. In this respect, Twitter, which is frequently used in Turkiye, is much older than Facebook and Instagram. Also the content written on the Eksi Sozluk platform is more transparent and reliable compared to content on other social media sites. Lastly this platform is one of the most popular websites in the country that appeals to different age groups. In 2022, the Platform received over 8.1 billion views (Ekşi Sözlük, 2022).

In the study; among the 103 *titles* written about EYT in Eksi Sozluk, 10 titles opened between 26-29th December 2022, directly emphasizing "intra-generational solidarity" or "intra-generational conflict", and the most liked *entries* (comments) among these titles were examined by content analysis method. This shows that approximately one in every ten titles is opened based on intra-generational solidarity/conflict. Additionally, the number of entries in these titles is 1067, and the rate of entries focusing on the subject of study is more than 7.7% of total entries in all titles.

According to the findings of the study, nine out of ten titles were opened with an opinion directly opposing the EYT Law. In addition, 17 (15,7%) of the entries discussed under the titles support the EYT Law; 85 (78,7%) of them express an opinion against the EYT Law. Again, in the analysis, the entries were combined under 10 main themes and 1 suggestion theme. The two most discussed

themes were "intra-generational conflict-solidarity" and "Fairness/Justice/Injustice/Equality/Inequality/Right".

Çıkar Çatışması Beyanı

“Emeklilikte Yaşa Takılanlar Problemi: Kuşakıçi Dayanışma ve Çatışma Perspektifinden Bir İçerik Analizi” başlıklı makalemde hiçbir kurum, kuruluş veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

KAYNAKÇA

- Alan, T. (2023) "Türkiye ve Dünyada Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Karşılaştırılması ve Sürdürülebilirlikleri", **International Journal of Sustainability**, 1(1), 58–77.
- Alper, Y. (2020) **Sosyal Sigortalar Hukuku (11. bs.)**, Bursa: Dora.
- Aslan, H. Ve Karadeniz, O. (2023) "Üniversite Mezunlarının EYT Yasasına Tepkileri: Ekşi Sözlük Örneği", Palaz, S. (Ed.), **22. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi Özet Bildiri Kitabı** içinde, Balıkesir, 77.
- Aydın Özüdoğru, B. (2023) *2023 Yılında Gerçekleşen Kabramanmaraş Merkezli Deprem'in Etkileri ve Politika Önerileri*, TEPAV Politika Notu, No: N202306.
- Brooks, C. Ve Manza, J. (2007) **Why Welfare States Persist: The Importance of Public Opinion in Democracies**, Chicago: The University of Chicago Press.
- Browning, E. K. (1975) "Why the Social Insurance Budget Is Too Large in a Democracy" **Economic Inquiry**, 13(3), 373–388.
- Bülbül, O. G. (2023) "Çözümün Getirdiği Yeni Sorun ve Riskler Bağlamında Emeklilikte Yaşa Takılma", **Çimento İşveren Dergisi**, 37(3), 8–25.
- Bülbül, O. G. Ve Gayaker, S. (2023) "Cumhuriyetin Yüzcüncü Yılında Emeklilikte Yaş Şartının Sürdürülebilirliği: Emeklilikte Yaşa Takılanlar ve Emeklilikte Adalet Kavramlarının Belirginliği Üzerinden Bir Analiz", Palaz, S. (Ed.), **22. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi Özet Bildiri Kitabı** içinde, Balıkesir, 121.
- Bulut, M. (2019) "Emeklilikte Yaşa Takılma Sorununun Ekonomik Gerekçeler ve "Hak" Kavramı ile Ele Alınması ve Değerlendirilmesi", **İş ve Hayat**, 5(9), 162–169.
- Bulut, M. (2023) "Bir Kara Delik Göstergesi Olarak Türkiye’de Sosyal Güvenlik Kurumu’na Yapılan Bütçe Transferleri", **Uluslararası Sosyal Siyasal ve Mali Araştırmalar Dergisi**, 3(1), 50–61.
- Ceyhan, E. (2020) "4447 Sayılı Kanunun Yirminci Yılında Hizmet Akdine Tabi Sigortalılar Yönünden Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Koşulları ve "EYT"', **Mali Çözüm**, 30(159), 295–308.
- Ekşi Sözlük (2022) *ekşi sözlük'te 2022 yılında olan biten*, <https://eksisoszluk2023.com/entry/147008116> (14/04/2023).
- Guth, W., vd. (2005) *An Experimental Study on the Crowding-out Effect of Public Transfers in a Model with Multiple Families*, centER Working Paper No. 2000-54, SSRN Electronic Journal. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=246965 (18/02/2024).
- Gülay, A. (2024) "Sağlık ve Emeklilik Ödemelerinin Sosyal Güvenlik Kurumu’nun Finansal Sürdürülebilirliği Üzerindeki Etkisi", **Reasürör**, 13–28.

- Gürbüz, S. Ve Şahin, F. (2018) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz (5. bs.)**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güzel, A., vd. (2012) **Sosyal Güvenlik Hukuku (14. bs.)**, İstanbul: Beta Basım.
- Hamil-Luker, J. (2001) "The Prospects of Age War: Inequality Between (and within) Age Groups", **Social Science Research**, 30(3), 386–400.
- İli, B. Ve Büyükbaykal, G. N. (2023) "Hashtag Aktivizmi Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi", **The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication**, 13(4), 900–915.
- ILO (2023) *Role of International Social Security Standards*, <https://www.social-protection.org/gimi/ShowWiki.action?wiki.wikiId=179> (13/05/2023)
- Irwin, S. (1996) "Age Related Distributive Justice and Claims", **The London School of Economics and Political Science**, 47(1), 68–92.
- İzci, F. Ve Atmaca, Y. (2019) "Yeni Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanının Söylemlerinin Bürokrasi Üzerindeki Etkisi", **Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi**, 6(48), 4522–4533.
- Janky, B. Ve Gal, R. I. (2009) *Opposition to Pension Reform : What Do Europeans Really Oppose?* TARKI
- Kaymaz, Y. S. (2023) "Sosyo-Ekonomik Etkileri Bakımından 7438 Sayılı Kanununun Analizi", **Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 9(3), 25–32.
- Mayring, P. (2014) *Qualitative Content Analysis: Theoretical Foundation, Basic Procedures and Software Solution*, Klagenfurt. <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/39517> (22/08/2023).
- Mulligan, C. B. Ve Sala-i-Martin, X. (1999) *Social Security In Theory and Practice (II): Efficiency Theories, Narrative Theories, and Implications for Reforms*, NBER Working Paper Series, No: 7119, Cambridge.
- Neuman, W. L. (2017) **Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar 2. (S. Özge, Ed.) (9. bs.)**, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Nurdoğan, A. K. Ve Uluğ, M. (2023) "Türkiye’de Sosyal Güvenlik Politikalarının Siyaset Kurumu Tarafından Kullanılmasının Tarihsel Eleştirisi", **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, 6(CEEİK 2023 Özel Sayısı), 79–92.
- Oğlakçı, B. (2021) *Sosyal Medya Madenciliği İle Seçim Coğrafyası: 31 Mart 2019 Yerel Seçimi Örneğinde Ankara*, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Palinkas, L. A., vd. (2015) "Purposeful Sampling for Qualitative Data Collection and Analysis in Mixed Method Implementation Research", **Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research**, 42(5), 533–544.
- Palmer, E. (2020) *Sweden’s Pension Architecture, Philosophy and How It Works in Practice*, CIIDWP Working Paper No. 82, <http://www.ciidbnu.org/news/202005/20200505123310706.html> (18/02/2024)

- Patton, M. Q. (2002) **Qualitative Research & Evaluation Methods. Qualitative Inquiry (3. bs.)**, Thousand Oaks, California: SAGE Publications.
- Punch, K. F. (2011) **Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar (2. bs.)** (Çev. D. Bayrak, vd.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Riedl, A., vd. (2019) *Preferences for solidarity and attitudes towards the Dutch pension system: Evidence from a representative sample*, Netspar Design Paper 128, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3434380 (18/02/2024)
- Schreier, M. (2012) **Qualitative Content Analysis in Practice**, London : SAGE Publications.
- Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (2023) *İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler*, <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler> (27/06/2023)
- Street, D. Ve Cossman, J. S. (2006) "Greatest generation or greedy geezers? Social spending preferences and the elderly", **Social Problems**, 53(1), 75–96.
- Tabellini, G. (2000) "A Positive Theory of Social Security", **The Scandinavian Journal of Economics**, 102(3), 523–545.
- Tanyıldızı, H. Ve Yiğiter, Ş. Y. (2024) "Bireysel Emeklilik Sistemi'nin Finansal Piyasalara Etkileri: 2006-2023 Türkiye Örneği", **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, (67), 79–87.
- Taylan, H. H. (2011) "Sosyal Bilimlerde Kullanılan İçerik Analizi ve Söylem Analizinin Karşılaştırılması", **Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(2), 63–76.
- Tosun, Ç. (2020) "Covid- 19 Salgını Sürecinde Siyasi Parti Liderlerinin Twitter Mesajlarının Analizi", **Turkish Studies**, 15(6), 893–923.
- Turner, B. S. (1998) "Ageing and Generational Conflicts : A Reply to Sarah Irwin", **The British Journal of Sociology**, 49(2), 299–304.
- Ültay, E., vd. (2021) "Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi", **IBAD Sosyal Bilimler Dergisi**, (10), 188–201.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016) **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (10. bs.)**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

